

GYIMESI LÁSZLÓ

*Kérdezd meg
Bulendát!*

KKDSZ KIADÓ

Gyimesi László

**Kérdezd meg Bulendát!
(sörkeksz a Vakegérből)**

**KKDSZ KIADÓ
Budapest, 2002.**

**A könyv megjelenését
A FŐVÁROSI GÁZMŰVEK RT
támogatta**

© Gyimesi László

ISBN 96385478 5 5

TARTALOM

Előszó helyett: Vallomás a megadhatatlan tartozásról

A balszerencsés méregzsák meséje

Csatlakozzon hozzánk Európa!

Rege a messzi szavannákról

A közös krumplipaprikás

Ki lát a jövőbe?

Bulenda anyósa karácsonyra készül

Rémálmok télidőben

Latin vendég a Vakegérben

Csali mese a kiskapuk városából

Karnevál a szomszéd gyárban

Baleset a Golyó és Gömb Társaságnál

Lajossal a jelmezversenyen

Miért ne mehetnék ki a Ligetbe?

Bezár a Vakegér!

Törvény teszi az embert...

Legenda a régi kovácsokról

A mi kutyánk kölyke

Szüret a kőzsákok tövénél

Sörkeksz a Vakegérből

Hogyan nevezzetek?

Előszó helyett

Vallomás a megadhatatlan tartozásról

Amit olvasnak, nem szépirodalom. A következő írások a hétköznapi szorításában született *széljegyzetek* csupán, csali- és tanmesék, példabeszédek – alulnézetből – a munka világának folyamataihoz. Négy munkásember beszélget a sörözőben; egyikük – a legtapasztaltabb – próbálja átadni gondolatait a többieknek.

Balga bölcsességek, bölcs balgaságok hálójába szeretnék együtt befogni az igazságot, a saját igazságukat. Talán érdemes figyelni rájuk, hiszen az olvasón kívül manapság alig-alig vállalja valaki ezt a fáradságot.

Bulenda Jánost személyesen ismertem. A történetekben húsz évvel megfiatalítottam, a valószínű főszereplő nem érte meg a rendszerváltást. Sokat köszönhetek neki: azoknak a régi gázgyári szociáldemokratáknak az egyike volt, akiknek minden lépését mind a Horthy-korszakban, mind a „létező szocializmusban” az állandó, kirekesztő gyanú övezte, sőt a Szálasi rezsim napjaiban, a Rákosi korszak egyes éveiben a pusztító életük megőrzése sem volt kis feladat. A valódi *Bulenda János*, és társai, *Órás István*, *Szőnyi Imre*, *Szászvári István*, *Kónya Lajos*, *Májusi bácsi*, s a többiek figyeltek fel rám, a fiatal melósra, szinte munkába állásom napján, alig tizenkilenc éves koromban, ők vettek rá a szakszervezeti munkára, ők biztattak folyamatos tanulásra. Egész pályám, egész életem másként alakult volna, ha nem járom ki az ő iskolájukat, ha minden döntésemkor nem derengene fel mögöttem egyetértő mosollyal vagy rosszalló fejcsóválással ma is. A *szocdem túlvilágba* átmentett Vakegér különtermében ma is politizálnak, tagbélyeget árulnak, s remélem, amikor melléjük telepszem, nem állnak fel rosszallóan: elment az idő, sietünk...

Köszönettel tartozom nekik, elsősorban az öreg szakinak, s vele mindazoknak, akik megértették velem: csak velük együtt lehetek *egész*, szabad, független, európai és magyar ember, s az őket kisemmiző bármilyen hatalom engem is becsületemben, emberségemben gyaláz meg. Tudják, tudjuk helyünket e földön – s azt körünk szakadtáig megvédjük.

Térjenek be Önök is a Vakegérbe, mielőtt elsodorják azt – vendégeivel együtt – egy életidegen világ érzéketlen zsoldos-csapatai. Keressék Bulendát, ott lesz. Sörhabos bajszát végigsimítva éppen új történetbe kezd.

A balszerencsés méregzsák meséje

Komor csend honolt a Vakegérben, még Bulenda szaki, az örökös szakszervezeti bizalmi is hallgatott. Nem csörrentek a poharak, a máskor oly víg koccintások zaja sem sértette fel a betonkeménnyé sűrűsödött csöndet.

A mogorva lakatos hangja szinte belerobbant a némaságba: minden szem rászegeződött.

– Kilépek a szakszervezetből, Jani bátyám. Ki, ha a rosseb eszi is! Ne, ne próbálj lebeszélni! Ezt kellett megélnem harminc dolgos év után... A sumák Lala mögé kerültem!

Még a plakátok bárgyú figurái is bólogatni látszottak, még a hajdani szex-bálványok, szépségkirálynők mosolya is résztvevően villant rájuk. Mindenki tudta, ma volt a béremelés a sikeresen privatizált egykori szocialista élüzemben. S nyilvánvalóan nagy-nagy sérelem érte a komor lakatost.

– Lépjél ki, fiam, senki sem tart vissza... – dohogta Bulenda szaki, s tovább vizsgálgatta formátlan bütykeit. – Ha te azt gondolod, hogy miattunk kerültél a sor végére, megteheted. De amíg megiszod velem az utolsó sörödet, hallgass meg egy történetet!

Az asztaltársaság egy emberként sóhajtott fel. Megint egy példabeszéd! De hát, ha sör is jár mellé, elviselik. Úgy is nyomasztó volt már a szokatlan némaság.

– Volt egyszer, hol nem volt, édegett a hegyek között egy szegény favágó a feleségével. Szorgalmasan dolgozott, reggelente kibaktatott az erdőre, napestig vágta a fát.

– Tudjuk, tudjuk, hűvös halomba! – kotyogott bele Péter, a legfiatalabb kolléga.

– Nem költő volt, csak normális favágó – villant rá az örökös szakszervezeti bizalmi szeme, némi elismeréssel vegyes szemrehányással. – Figyelj csak! Míg a favágó az erdőn tette a dolgát, otthon az asszony ellátta a háztartást, az állatokat, főzött, mosott, vasalt, takarított, veteményezett a ház körül... Ha a szorgalmát nézzük, cseppet sem maradt el a férje mögött.

Történt egyszer, hogy hegyi martalócok törtek rá a fiatal favágóra. Elszedték mindenét, még a cifra ingét is lehúzták. Elkecseregett nagyon, s azonnal hazaindult. Persze, korán érkezett, nem volt kész még a vacsora. Újra dühbe gurult, s alaposan eltángálta az asszonykát.

– Csak nem? – hümmögött a leghallgatagabb szaktárs, s ki tudja miért, elvörösödött.

– De igen. Sírdozott az asszony, reggelig nem szólt az urához, s csak azután kelt fel, amikor a férj már újra az erdőt járta. Hogy, hogy nem aznap egy hatalmas barnamedve tört rá a favágónkra, s úgy megkergette, hogy a harmadik völgyig szaladt. Mire hazavánszorgott, késő este lett, persze, hogy elhűlt a vacsora. Újra elagyabugyálta az asszonyt, s éhesen ment lefeküdni. Másnap, amikor kiért az irtásra, mit látott? A szépen felhalmozott farakásokat szét-döntötték, a legszebbek rönköket, boronákat ellopták, a többi meg legurították a hegyoldalba. Dühöngött, káromkodott a favágó, s amikor hazament, most már szinte megszokásból az asszonykán töltötte ki a mérgét.

– Nagy bolond volt, meg kell adni! A feleség meg csak tűrte? – kérdezte Péter.

– Tűrte, egy szót sem szólt, még csak nem is sírt. De a tekintete megváltozott.

– Ajjaj, az a legrosszabb! – gondolta Sanyi, a hallgatag szaktárs, de nem szólt semmit, csak oldalba bökte Józsit.

– Negyednap meg a gonosz hegyi szellemekkel találkozott a pasas, mi? – gúnyolódott a komor lakatos. – Nincs nekem időm ilyen marhaságokra!

– Várj, várj – csitította őt Bulenda szaki. – Már a végén járunk a történetnek. Mire kiiszod az utolsó sörödet, be is fejezem. Nem találkozott a mi emberünk a negyedik napon sem szellemekkel, sem egyébbel, dolgozott magányosan, napszálltaig. S mikor hazaérkezett, mit látott? Nem volt kitakarítva a ház, az állatok éhesen bőgtek, a palánták kornyadoztak, sehol egy tiszta ing, hidegen ásitott a tűzhely. S persze az asszonyka se volt sehol. Úgy eltűnt, hogy sohasem látta többé.

De eltűnt vele együtt a favágó becsülete is a faluban. Hiába dolgozott ugyanolyan szorgalmasan, mint azelőtt, nem volt megállása. Tudjátok, milyen a falu szája! Nagyon rájár arra, aki tehetetlen dühében a társát, a támaszát bántja...

Szedelőzködtek. Bulenda szaki szemüvege rávillant a lakatosra.

– Aztán, Józsi, ha tényleg kilépsz, hozd be nekem a tagkönyvedet. Ráérsz holnapután is...

– Fene tudja, hova keverte el az asszony! – vakkant vissza a mogorva lakatos. – Csak nem keresgéltem vele a második műszak után! De Jani bátyám, te bejönnél velem holnap a műhelyfőnökhöz?

Csatlakozzon hozzánk Európa!

Elég volt!

Kicsi hazánk ezeregyszáz éve mást sem tesz, mint alkalmazkodik. Európa-szerte már nem is Magyarországnak, vagy Hungáriának hívnak bennünket, hanem *Alkalmazkodóniának*.

Már a honfoglaló ősök kezdték a sort: amikor beilleszkedtek a Kárpát-medence letelepedett népei közé. Géza fejedelem, István király a hűbéri rendhez és a kereszténységhez idomította ezt a szabadságra született egészséges, pogány népet, utódaik sem tettek mást: befogadtak mindenféle népséget, jászot, kunt, böszörményt, zsidót, németet, örményt, mindenféle eszmét, jót, rosszat egyaránt. Idomultak tatárhoz, törökhöz, burkushoz, muszkához – mikor honnan fűjt a szél.

Ez nem mehet így tovább!

Most megint alkalmazkodásra biztatnak mindenfelől. A más ügyekben egymásra acsargó pártok nagy része szinte egy kórusban fújja: csatlakoznunk kell a fejlett Európához.

Fejlett! Európa!

Beszélhetnénk arról a fejlettségről! Lehet, hogy nagyobb a *dzsidipi*, lehet, hogy több a pénz odaát, de nem csak kenyérrel él az ember! A fejlettséget nem az egy főre eső közös piaci sódarral mérik! Az egy főre eső, azaz egy főből fakadó gondolat, a szellem a mérce. S akkor nem vitás, ki a fejlett.

Beszélhetnénk arról az Európáról is! Azoknak a csúcs-poroszoknak az ősei még a mocsarakban gyűjtögettek, valami korcs szláv nyelven gagyogtak, amikor mi már ékes latin nyelven államot alapítottunk! Hol volt akkor Nagy-Britannia! Falunyi királyságok marakodtak a kelta örökségen. A többiekről kár is beszélni...

Sorolhatnám az eredményeinket, az ősi magyar virtustól a kristálytisztá közéletig, a páratlan egészségügyi ellátástól a felülmúlhatatlan oktatási rendszerig, a gyermekek tökéletes ellátásától az idősek kényeztetéséig, de a közmondásos magyar szerénység visszatart ettől. Csak annyi kívánok halkán megjegyezni, hogy ezekhez az értékekhez bátran csatlakozhatna *az a bizonyos Európa!*

Gondolkodnak egyáltalán ezek a pünkösdi *euro-királyok*? Folyton-folyvást üzengetnek, hogy így a mezőgazdaság, úgy a környezetvédelem... Még a béreinkkel is bajuk van. Mi tudjuk, mit érdemlünk – hogy mernek beleszólni! Most meg a szakszervezetek jogait keveslik, mintha ők senyednének ettől a posztkommunista bagázstól! A magyar ember szemtől szembe mindig elmondja a véleményét, nincs szüksége ilyen közvetítőkre. Nélkülük is megkapja a magáét.

Bátran ki kell végre mondanunk: vége az alkalmazkodásnak! Vége a betagozódásnak, vége az idomulásnak. Emelt fővel fordulhatunk mindenkihez: igen, igen, lehet csatlakozni *hozzánk*! Hozzánk *lehet alkalmazkodni*, lehet idomulni, lehet betagozódni. A magyar szellem napfénye alatt mindenkire az a jólét, az a felülmúlhatatlan kulturális magaslát vár, amit mi már kezdünk természetesnek vélni.

Gyertek, európaiak, keletiek és nyugatiak, nagy- és kis-antantbeliek, elkötelezettek és semlegesek! Hozzánk mindenki alkalmazkodhat! Csak sorban, sorban, tartózkodjunk a tolongástól, mindenkire sor kerül!

(Bulenda szaki hirtelen felriadt. Az álmos vasárnap délutáni melegben hirtelen azt sem tudta, hol van. Még fülébe csengtek a szónok utolsó szavai, amikor a távirányító után nyúlt. És láss csodát: a képernyőről folytatta az álombeli politikus:

– Meg kell gondolnunk ezt a csatlakozást. Egyenes gerincű népünk nehezen hajolna a nemzetvesztő *globalizáció* aranyozott igájába...

Bulenda szaki sóhajtvá kapcsolta ki a készüléket, s elcsoszogott zuhanyozni. – Ezek a vásárnapi ebédek, ezek mindig megfekszik a gyomromat – dörmögte, megropogtatva elzsibbadt tagjait.)

Rege a messzi szavannákról

– Nem számítunk mi már semmit, édesapám. Aki számít, az bróker, ügyvezető, munkaadó, menedzser, de legalábbis szakreferens. Ki hallott manapság olyat, hogy géplakatos, marós, esztergályos! Kövületek vagyunk, élő kövületek, mint a varánusz-gyík vagy az elefánt! – sóhajtott a Józsi, mielőtt kihozták volna az első kanyart.

A Vakegér kopott asztalánál megakadt a szó. Kövületek, ásatag relikviák. Ebben lehet valami! Szinte csikorogtak a gondolatok.

– Elefánt, elefánt! Erről eszembe jutott egy történet... - szólalt meg halkán Bulenda szaki, az örökös szakszervezeti bizalmi.

– A legutóbbi szafarin hallottad, mi? – bökte oda a hallgató Sanyi.

– Dehogyis! Az afrikai bizalmiak baráti fesztiválján mesélték neki – helyesbített Péter.

– Persze, majd az ilyen félmajmok fesztiválján... Figyeltek, vagy nem figyeltek? – nézett körül szigorúan az öreg szaki.

– Szomjasan nem tudok figyelni – kezdte volna Józsi, a mogorva lakatos, de szerencsére hozták már a friss söröket. Az első kortyok meghitt csendjében megkezdődhetett tehát az elkerülhetetlen példabeszéd.

– A nagy szavannán királyt választottak az állatok. Hogy, hogy nem, az oroszlánra került a korona.

– Az antilopoknak persze nem volt szavazati joga... – jegyezte meg Józsi.

– Dehogynem volt, csak nem éltek vele! De most nem erről szól a mese! – Bulenda nem hagyta zavartatni magát. – Az oroszlán kiépítette udvartartását. Sakálok, hiénák, sivatagi rókák hajbókoltak körülötte, jelentettek, fontoskodtak, nagy fogadásokat tartottak, zsíros falatokat, kitüntető címeket osztottak egymásnak.

– És hogy kerülnek ide az elefántok? – kérdezte Péter, aki még emlékezett arra, hogyan is kezdődött a beszélgetés.

– Ide? Az elefántok? Éppen hogy sehogy... Ide, ebbe a királyi udvarba nekik nem volt bejárásuk. Tették a maguk dolgát, éltek a maguk életét. Úgy gondolták, amíg őket békén hagyják, oda sem kell figyelniük erre a cifra lakodalomra. Nem is figyeltek oda. Nevelték a borjaikat, járták évezredes útjaikat, őrizték hagyományaikat.

– El-eljártak a fűvöszenekarba... – egészítette ki gúnyosan Józsi.

– Akár oda is – intette le Bulenda szaki –, akár oda is. A királyi vigalom azonban egyre hangosabb lett, az úrrá felkent sokadalom már nem elégedett meg a saját dolgai intézésével. Megcsömörlöttek egymás dicséreteitől, friss, új hangokra, új hódolókra vágytak. Az egyik sakál javaslatára a király szigorú rendeletet adott ki: újra szabályozta az elefántok életrendjét. Új utakat jelölt ki, új étrendet állapított meg, s még a trombitaszót is betiltotta.

Felbolydult az udvar! Hírnökök száguldottak, szóvivők magyarázták az elefántoknak az új világ elkerülhetetlenségét, még azt is elmondták, hogy csak az új csapásokon vezet az út az igazi Afrikához, amelyhez, s ezt az elefántok sem vitathatják, csatlakozni kell!

Az elefántok nemigen figyeltek a csindarattára. Ők tudták, hogy évezredek óta Afrika szívében élnek, s a különféle rendeletekre is csak bólogattak: dolgoznak hát végre az udvarban, s aki dolgozik, az hibázik is. S tették tovább a maguk dolgát.

Az oroszlán igen felháborodott. Úgy érezte, csorbult a tekintélye, sérültek a jogai. Szigorított egy kicsit a rendeleteken, de ezzel csak azt érte el, hogy a nyulak, kecskék, gazellák körében megnőtt a kivándorlási kedv... A fogyatkozó gazdagság tovább ingerelte az oroszlánt. Rendeletei végrehajtásának kikényszerítésére mozgósította népes családját és csatlósai siserehadát. Meg kell büntetni az elefántokat.

A királyi sereg körbevette az elefántcsordát, böszsen csattogtatták fogaikat, de óvakodtak az igazi támadástól. Az elefántok éberebbek lettek, de nem vették komolyan a hadi készülődést. Majd megnyugszanak, gondolták, s csak akkor kapták fel a fejüket, amikor egy-egy forróbb fejű fiatal oroszlán a borjak felé kapkodott.

– Rajta, rajta! – ordította a király. – Faljátok fel őket, mutassátok meg nekik, ki az úr a savannákon!

Nekilódult a sereg, de pár perc múlva megtaposott, felnyársalt tetemeik borították a síkot. A királyt az egyik öreg bika szegezte agyarára, a csatlósokkal elbántak a fiatalabbak is.

Az elefántok a rövid csata után értetlenül csóválták a fejüket. Ezt a vérontást! Mit akarthattak ezek a furcsa ragadozók? De nem gondolkoztak sokáig, indulniuk kellett, az elefántság szigorú törvényei szerint friss mezőre, új ivóhelyre kellett vonulniuk.

A többi állat pedig összegyűlt, hogy új királyt válasszanak... – fejezte be a történetet Bulenda szaki.

– Egy bölcs, erős elefántot – bólintott rá Sanyi.

– Dehogya! Az elefántok nem születtek uralkodásra. Ők, tudod, élő kövületek. A maguk törvényei szerint élnek. Az új király bizonyára a csatából kimaradt ragadozók közül került ki.

– De ez már egy másik történet, ugye? – reménykedett Péter.

– Az, egy másik történet! – nyugtatta meg Bulenda szaki, és nagyot húzott a besüppedt habú korsóból. – De a kövületek abban is szerepelnek.

A közös krumplipaprikás

Bulenda szaki, az örökös szakszervezeti bizalmi aggodalmasan vizsgálgatta az eget. Mondjon akármit a rádió, csak tartott az esőtől. Pedig ehhez az ünnephez szép idő dukál.

– A hatvanadik... – dünnyögte. – Most mennék nyugdíjba, ha minden a régi marad. S ha ráadásul zivatar lesz, vége a világnak.

– Ne morfondírozz, öreg, hétágra süt a nap! – szólt rá Józsi, a mogorva lakatos. – Inkább azt soroljad, ki mit hozzon a nagy flekkensütéshez. Bár általában az ünnepelt fizet...

– Flekkenről nem volt szó! – billent vissza a valóságba az öreg szaki. – Azt mondtam, hogy meghívlak benneteket a sógor telkére, főzünk együtt egy jó paprikás krumplit, elbeszélgetünk...

– Azaz meghallgatjuk a példabeszédeidet...– bökte oda Sanyi, aki ma kevésbé volt hallgatóg.

– Pédabeszéd az nem lesz. Ünnepélyesen megígérem! – mosolyodott el Bulenda. – De nézzük, ki mit hozzon! Sanyi, te a krumplit ajánlottad fel, tetézd meg néhány fej hagymával, egy-egy húsos zöldpaprikával, paradicsommal...

– Rendben, rendben. Másnak is hagyj valamit...

– Józsi, te hozod a kolbászt. Kétféle legyen, tudod, egy száraz, csípős, meg egy kiló Fradi...

– Hol van már a Fradi-kolbász, Jani bátyám! De tudom, mire gondolsz. Ha én hozom, mindig a drágábbra.

– Egyszer vagyok hatvan éves, ne morogj! Péter, mint a legtüzesebb, gondoskodik a fűszerektől. Rendben, fiam?

– Pirospaprika, só, egy kevés kömény, majoránna. Így gondoltad?

– Így. Meg persze a szalonna. Mert az is fűszer, csakis az íze miatt használjuk, hiszen már korszerűen, olajjal főzünk.

– Tehát olaj is.

– Vetted a lapot, Péter, s persze cseresznyepaprika, valami savanyúság...– egészítette ki Józsi.

– És te Jani bácsi, mit hozol? – kottyantott közbe Sanyi.

– A szakértelmemet! – nézett sandán a megnyúlt arcokra az öreg. – Persze, a láda sör mellé! – vigyorodott el aztán.

A születésnapi paprikás kitűnőnek ígérkezett. Az időjárással sem lett semmi baj, a sógor bográcsa pont méreletesnek bizonyult. Körbeülték a takaros tábori tűzhelyet, felséges illatok burkolták puha vasárnapi hangulatba a kis csapatot.

– No, ez kész! – kászálódott fel Bulenda, s leakasztotta a nagy bográcsot a (persze vasból készült) szolgafáról. – Viszem is a sógornak.

– Viszed ám a...– morrant fel Józsi. – Megfőztük, megesszük. Mi köze ehhez a híres sógorodnak?

– Nem addig van az! – komorult el Bulenda. – A sógoré a telek, a tűzhely, ő adta a bográcsot is. Joggal tart igényt a paprikásra. De ne féljetek, nem maradtok ti sem éhen! Készített ide kenyeret, zsírt, talán hagymát is...

A másik három egy emberként ugrott fel. – Ez nem igazság! Ugrasd a nénikédet! – s persze, durvább szavak is elhangzottak. – Egyél te a sógoroddal ünnepi zsíros kenyeret!

Bulenda szaki csendet intett, de csak percek múlva csitult a felháborodás. A szemek továbbra sem sok jót ígértek.

– Megfogadtam, hogy nem tartok példabeszédet. Csak azt mutattam be, hogyan tanította meg nekem annak idején, kiskamasz koromban az apám, mi is a tőkés rend. Bocsássatok meg... – Bulenda a nagy kerti asztal közepére emelte a bográcsot. – Gyertek, egyetek, jó étvágyat!

– Hülye vicc volt! – morogta Józsi. – Te aztán el tudod rontani a saját ünnepedet.

– Persze a tányérokat, meg az evőeszközt is a sógor adta? – dünnyögte Péter. – Valami mégiscsak járna neki.

– Egyetek már – hallgattatta el a vitára kész szaktársakat Sanyi. – Én meg bontok néhány üveggel.

Szállt, szállt a krumplipaprikás finom illata, csörrentek az üvegek, álmosan múltott a nyári délután. Szó került erről-arról, emlékekről, nagy ugratásokról. Egy szót sem ejtettek a déli incidensről, hiszen egymás közt durvább vicceket is könnyedén elviseltek már; nem is vették észre, hogy a láthatatlan rokon végképp közéjük telepedett. Bulenda betartotta ígéretét, nem mondott tantörténeteket. Józsi alig morgott, meghitt beszélgetésre borult az augusztusi est.

Hazafelé, amikor a derűs nap élményeit még egyszer felidézve a buszvégállomáson elbúcsúztak egymástól, Sanyi, a hallgató kolléga csak ennyit mondott:

– Janikám, ezt üzenem a sógorodnak! – s mutatta, mit.

Ki lát a jövőbe?

Sok volt a megbeszélni való, szinte röpült az idő. Későre járt, a Vakegér csaposa is ásítózott már. Pedig nem értek mindennek a végére. Még a sörökére sem.

– Te vagy az oka, Jani bátyám! – vádaskodott Józsi, a mogorva lakatos. – Ha nem fűznél tanmeséket minden mondatunkhoz, már régen megbeszéltünk volna mindent. Ráadásul kupaszerda van, tudhatnád...

– Kupaszerda, kupaszerda... – morgott vissza Bulenda szaki, az örökös szakszervezeti bizalmi. – Úgy látom, eddig nem volt ellenedre a korsó-szerda sem! S ha annyira unjátok a példabeszédeimet, be tudom én fogni a számat. Akár azonnal is.

– Nem arról van szó, hogy unjuk-e vagy sem, hiszen érdekesen mesélsz – szólt közbe váratlan komolysággal Péter. – Azt hiszem, mindnyájunkat az zavar, hogy a te történeteid mindig a múltban játszódnak. Egy – ahogy az írók mondják – elveszett aranykorral példálózunk. Pedig most mások a gondok, más lett a világ is.

– És az aranykor sem volt annyira arany – jegyezte meg Sanyi.

– Nem hiszem, hogy bármikor bármit megszépítettem volna – hökkent meg Bulenda szaki –, de tegyük fel, hogy igazatok van, a múlt embere vagyok. De megérthetnétek, hogy csak az általam megélt élménytömegből tudom kiszűrni az elmondásra érdemeseket. Sem álmodozó, sem jós nem vagyok.

– Ne sértődj meg, öreg! – vonult vissza Péter. – De megpróbálhatnád egyszer a bölcsességeidet jövő időben megfogalmazni. Nem kell nagyon messzire előre nézned, de mindenképpen előre...

– Én már előre látom, hogy még egy kört hozatok... És nem a távoli jövőben – kottyantotta közbe Józsi. (A jóslat pillanatokon belül beteljesült.)

– Ki lát a jövőbe? – legyintett Bulenda, de látszott rajta, elindultak a gondolatai. – Lesz-e helyünk egyáltalán a jövőben?

– Itt a Vakegérben biztos! – kortyolt elégedetten Sanyi.

– A Vakegeret addigra lebontják. Gyorsétkező lesz a helyén, vagy Internet-kávéház.

– Akkor abban isszuk meg a sörünket – biztosította a mogorva lakatos.

– Dehogyan iszunk sört! Egészségesen fogunk élni, vitaminos energiatallal koccintunk! – hunyorgott Bulenda. – És szóba sem kerül az a fránya műhely, a dögnehez lemezekkel, szögvasakkal, a kapari kislemezekkel. Ékes angol nyelven tárgyaljuk meg az információs sztráda új kanyarjait, a világháló segítségével vásárolunk, tájékozódunk, szórakozunk. Nem is kell összejönnünk, mindenki otthon bekattintja a számítógépét, konferencia-vonalra kapcsolunk, s máris – figyelj, ilyet is tudok – létrejön a virtuális együttlét. Kitarul a világ, anélkül, hogy kimozdulnánk. A legszebb tájakra megyünk el, a legjobb filmeket nézzük meg, hatalmas nyereségekre teszünk szert a tőzsdén, nyerünk a fantasztikus tévé-vetélkedőkön... Még meg sem kell mosakodnunk, fel sem kell öltöznünk, s máris részt vehetünk az operabálon.

– A francot érdekli az operabál! – csattant fel Józsi. – És hogyan keressük meg a suskát?

– Mondtam már, tőzsdézünk. A gyárat úgyis lebontják. Mindenki otthon fog dolgozni, távmunkával... Komoly tanulmányok, tervek, jelentések cikáznak majd az interneten, utasítások,

programok, mifénék száguldanak majd ide-oda, dől a pénz... Mindenki elégedett lesz, mindenkinek elég jut, s talán marad is.

– De hát valakinek a hálózatokat is ki kell építenie, a gépeket is el kell készítenie, az energiát is meg kell termelnie! Javítunk, karbantartunk, fejlesztünk – s mindezt a karosszékünkéből? – kétkedett Péter.

– Miért is ne? – folytatta mosolyogva Bulenda szaki. Néhány gombnyomás, néhány parancs, s indulnak az automaták. Számtanak, vetnek, szüretelnek, tanítanak, közigazgatnak, rendfenntartanak, társalognak, szeretkeznek helyettünk, s persze gyártják a mindent gyártó automatákat. Később már a gombnyomó automatákat is...

– Valami nem tetszik nekem ebben a történetben. Hol vagyok én? Hol vagytok ti? Barátok, család, nők... – kétkedett Péter.

– Nagyon kötődsz a múlthoz, fiam! – dörmögte elégedetten Bulenda szaki. – Láss már túl a műhelyfalon! Megváltozik minden, miért éppen az emberi kapcsolatok maradnának a régiek...

– Jó, jó, ez a jövő! Az én emberi kapcsolatomat a házisárkánnyal most kell ápolnom – szólt közbe Józsi, s nyomogatni kezdte a maroktelefonját. – Szerbusz, édesem, fontos tervtárgyaláson vagyok, de a meccsre hazaérek... Hogy üdvözlöd Bulendát? Honnan veszed... Na jó, sietek...

– Az asszonynak már van nyomkövető automatája – vigyorgott Sanyi. – Még szerencse, ha a sodrófája csak virtuális!

– Elszaladt az idő, térjünk vissza a hétvége dolgára! – itta ki utolsó kortyait Péter. – Be kell fejeznünk az alapot, mert a jövő héten jönnek a kőművesek. A kerítést is meg kell erősítenünk. Ki tud mind a két nap jönni?

– Az automatáim már ott berregnek a világháló információs sztrádáin... Na ne félj, mind ott leszünk, még az asszonyok is jönnek – nyugtatta meg Józsi az építkező ifjú szaktársat. – Ki sem hagynák, annyira kíváncsiak, milyen az a bolond nő, aki éppen hozzád megy. Bulenda még a sógorát is hozza. Tudod, akinek a bográcsa van.

– De tudjátok – szedelőzködött Sanyi –, jó lenne, ha már ma működne ez a virtuális izé, ez a kívánság-gép. Akkor ma nem a Milan – Barcelona meccset nézném a bajnokok ligájában, hanem a Fradi – MTK szuperrangadót.

– Ilyen ködös álmokra még a Bulenda se képes – nézett rá Péter. – Akkor indulhatunk?

Bulenda anyósa karácsonyra készül

- Közeledik a karácsony – sóhajtott Péter, amikor megpillantotta a Vakegér pultja felett a tavalyi műfenyő-ágot, mind a két üveggömbjével. A harmadikat (a lilát) tavaly szilveszter előtt ő találta telibe egy pezsgősdugóval. – No, holnap hozok egy másikat! – gondolta röstelkedve.
- Az én anyósom is megkezdte már a felkészülést – bólintott Bulenda, az örökös szakszervezeti bizalmi, miközben négy ujját felmutatva tudatosította a rendelőt.
- Bevásárolt, mi? – kérdezte Józsi, a mogorva lakatos.
- Ami azt illeti, még csak tervezget, ám azt már többször elmagyarázta idén is a feleségemnek, hogy velem jól bevásároltak...
- Hát nem panaszkodhat, elég tartós árut kaptak. Bár kissé ronda, nem is igen fényes, de kibírt harmincöt évet! – szakította félbe Sanyi.
- Vagy kibírták őt, meg a meséit harmincöt évig! – tette helyre a kérdést Józsi.
- Így is, úgy is igaz lehet – vette vissza a szót Bulenda szaki. – De a múlt hét péntekén szokatlan erővel támadt rám. Nem is mesélem el, mert megint példabeszédre gyanakodtok.
- Miért gyanakodnánk, biztosan tudjuk, hogy az lesz. Bár az anyósodról még egyszer sem példálóztál. – jegyezte meg Józsi.
- Öregszel, Jani bátyám! Vagy csak a szeretet ünnepe kötelez? – ingerkedett Péter.
- Hát valóban a szeretet ünnepével kezdődött. Kinek mit vegyünk karácsonyra, kit hívunk meg a szentestére, az első napi ebédre, hová megyünk a második napon, mintha nem ugyanúgy menne minden évtizedek óta. Pár perc múlva természetesen már arról volt szó, hogy semmire sem elég az a pénz, pontosabban az a szájalmas néhány fillér, amit én hazaviszek.
- Hát ebben talán az anyósodnak van igaza. Én is kiszámoltam – kezdte volna Péter, de Bulenda leintette.
- Hosszú listákat állított össze a vén boszorkány. Mennyi lesz az ünnepekig a lakbér, a villany, a gáz, a telefon, a biztosítás, a televízió, a bérlet, a napi kaja, s nem fogjátok elhinni, még a sörömrre is gondolt. Az utolsó cetlit úgy vágta elém, hogy azt hittem, átüti az asztalt. – Maradt 427 forint! Ebből oldd meg, te élheterlen (na, kire gondolhatott?) az ajándékozást.
- Én valami viccel próbálkoztam: veszünk két kiló narancsot, mindenki kap egy egészet, anyukának meg összegyűjtjük a magokat... De nem jutottam szóhoz.
- Ezt kéretik feljegyezni! – rikkantott Józsi. – Életemben először nem jutott szóhoz! Meg is kéne ünnepelni. Holnaptól minden nap beülhet ötödiknek az anyósod.
- Inkább hozatok még egy kört, csak irgalmazzatok! – mosolygott savanyúan az örökös szakszervezeti bizalmi. – Tudjátok, mire jutott a banya? Azt merte állítani, hogy azért állunk így, mert én ahelyett, hogy gyűjtögettem volna, mint a többi épeszű ember, folyton a szakszervezetbe jártam, mások dolgába ütöttem az orrom. Elmaradtak volna a tüntetések, ha nem én cipelem a táblát, sőt, már eleve érvénytelen lenne az a petíció, amit én nem írtam alá...
- Ismer téged az öreglány, meg kell hagyni – somolygott Sanyi.

- Ismer, ismer... Amikor kifulladt, próbáltam motyogni valamit, talán arról, hogy még ennyink se lenne, ha nem ilyen volnék, meg arról, hogy becsület is van a világon, meg szolidaritás, felebaráti szeretet. Hát nem tettem az ablakba, amit erre kaptam.
- János bátyám, és ki volt az a helyes öregasszony, aki a sportcsarnok előtt olyan harsányan hujjogott veled? – kérdezte gyanakodva Péter.
- Ne vágj a dolgok elébe! Szombaton reggel, amikor készülödni kezdtem a demonstrációra, látom ám, hogy az öreglány is veszi a strapacipőjét meg a kabátját. Holnap esedékes a mise, anyukám! – próbáltam megállítani, de letorkollt. – Veled megyek, te öreg mamlasz, valakinek vigyáznia kell rád, nehogy valami bajba keveredj. Az én apámat egyszer, talán harmincegyben, kardlappal úgy megverték, hogy sohasem lett ép aztán...
- Végre valakit meg tudtál győzni, ha nem is igazán a kedved szerint – állapította meg Józsi.
- Nem én győztem meg, hanem a tények. A saját alapossága, azok a telerótt cédulák.
- Meg a neki jutó narancsmag! Az élesíti igazán az elmét! – bökte oldalba az öreget Sanyi. – De legalább most szent a béke a családban!
- Hagyd el – legyintett Bulenda, és nagyot kortyolt a söréből.- Mást sem hallok szombat óta, hogy csak az ilyen élheterlen emberrel fordulhat elő, hogy nem fér be a sportcsarnokba, s a kivetítő előtt kell ácsorognia óraszám. Ráadásul hölgytársaságban. Így mondja: hölgytársaságban. Nem tudom, egyszer mit teszek vele.
- Tartasz neki egy középfokú szemináriumot, abba más is belekukult már! – nyugtatta meg mogorván Józsi, s odaintett a csaposnak: – Fizetünk!

Rémálmok télidőben

- Egész nap morogtál, mint a bolhás kutya! Hozzád sem lehetett szólni, egy hümmintésre is haraptál. Mi a fene van veled, öreg? – faggatta Bulenda szakit, az örökös szakszervezeti bizalmi a törzsasztal mellett legfiatalabb szaktársa, Péter.
- Morogtam volna? – csodálkozott Bulenda. – Meglehet. De nem veletek volt bajom.
- Tudjuk, az egész világgal hadakoznál, mert nem alakul elég bulendául – jegyezte meg Józsi, a mogorva lakatos, akinek ki tudja miért, kaján örömet szerzett, hogy valaki most az egyszer még nála is morózusabb.
- Vagy nem jutott eszedbe egyetlen példabeszéd sem, s féltél, hogy szégyenben maradsz a Vakegérben! – hergelte a maga csendes módján az öreget Sanyi.
- Féltém bizony! De nem attól, amivel galádul gyanúsítasz! Még hogy nem jut az eszembe példabeszéd! Hajnalig mondhatnám őket...
- Hajaj! – sóhajtott Józsi, és lemondóan megismételte: – Hajaj!
- Ne rinyálj, te! – zördült rá Bulenda. – Eszem ágába sincs most tantörténeteket sorolni. Öregszem, az a fő baj. Ez hozza magával a mellékbajokat.
- Miféle mellékbajokat? – kérdezte udvariasan Péter.
- Tudjátok, én nagyon jó alvó voltam mindig. Pillanatok alatt el tudtam szunnyadni, s jóízű, álmotlan mély alvással töltöttem az éjszakáimat...
- Meg az értekezleteket, Jani bátyám... – szakította meg Sanyi.
- Meg az értekezleteket – hagyta rá az öreg szakí. – De ennek vége. Mostanában alig tudok elaludni, s ha végül sikerül, jönnek a rémálmok.
- Rémálmok? – csodálkozott Józsi. – Valaki nem hagy szóhoz jutni?
- Nem vicc ez, fiaim! – intett csendet Bulenda. – Visszatérő rémálmaim vannak. Már arra gondoltam, hogy orvoshoz fordulok, vagy betelefonálok a televízióba, tudjátok, az álmofejtőnek...
- Ennyire komoly a dolog? – csodálkozott Péter. – Elmesélnéd nekünk az álmaidat? Mi ugyan nem vagyunk szakértők, de hátha eszünkbe jut róla valami.
- Vagy jót röhögünk rajta. Tudod, a nevetés gyógyít! – fűzte hozzá Józsi.
- Az álmaimban rettenetes hideg tél van. Méteres hó, zúzmara, jég mindenütt. Ennek nincs semmi szerepe, csak mint díszlet vesz körül. Csontig átjár a fagy. Egyszerre csak megszólal egy rádió. „A király parancsára...”
- Valami mesébe tévedtél? – hitetlenkedett Sanyi.
- Lehet. De nagyon korszerű mesébe, mert minden olyan benne, mint a valóságban. A villamosok, a Vakegér, a gyár, még ti is. Szóval, azt mondja a hang: „A király parancsára ma demokratikusan újrashabályozzuk a munka világát!”
- Mit? Parancsára? Demokratikusan? Összezagylválsz mindent! – dühöngött Józsi.
- Mondtam, hogy rémálom! De hadd folytassam. Hatalmas nyüzsgés támad körülöttem. Hivatalnokok, udvari bolondok, ügyvédek, maskarás lakájok, szakértők és porkolábok rohan-

gásznak, határozati javaslatokat, fel- és leiratokat lobogtatnak, örültebbnél örültebb szabálytervezeteket rikoltoznak.

– Persze, te meg a szakszervezetis kollégáiddal ott villogsz az első sorban! Vágyálom ez, nem rémálom – gúnyolódott Józsi.

– Éppen ez az! A király parancsa szerint senki sem szólhat, aki ért a dologhoz. Aki látott már munkavállalót (az udvari tányérnyalók seregén kívül), az nem adhat be javaslatot. Aki meg a maga bőrén tapasztalja a munka világának hidegét, az a palota közelébe se mehet. Ötpercenként kihajol a palota ablakán egy fullajtár, s kihirdeti a legújabbakat. A legtöbb parancs érthetetlen, de néhányra emlékszem. Például leválasztják a bolondok hadáról az udvari bolondok rendjét, s ők hatalmas javadalmazást kapnak. Másutt a munkaadók a maguk által összeállított szolga-szervezettel köthetnek kollektív szerződést. Aki kikerül a pár napra korlátozott munkanélküli ellátásból, első fokon töröltetik a munkanélküliek létszámából, második fokon a nemzetből. Ha valaki Nagykanizsán köt munkaszerződést, az tulajdonképpen Nyíregyházán foglalkoztatható... Ha valahol vita támadna, és az érintettek nem tudnak rövid úton megállapodni, a király által kinevezett főbakó dönt. Az ő feladata, hogy a hitelüket vesztett szakszervezetek helyett a munkavállalókat képviselje.

– No, no! Te még álmodban is politizálsz – figyelmeztette a meséjébe feledkezett öreg szakit Péter.

– Nem én mondom, ők mondják, az álmodban... Kétféle időszámítás lesz. A munkaszerződésben foglalt munkaórákat kettővel szorozva kapjuk meg a pontos időt. A szerződésben négy vagy hat óra a civil időben nyolc vagy tizenkettő... A minimálbért a munkaszerződéshez, a munkateljesítményt a civil időhöz kell mérni.

– Hagyd már abba! Az álombeli sületlenségeidnél még a példabeszédeid is jobbak – zúgolódott Józsi.

– Pedig a polgármester-választásokról is álmodtam. Ahol nem a király emberét választják meg a legdemokratikusabban, ott nincs út, nincs pénz, nincs kutyabőr...

– Valóban orvoshoz kell fordulnod – szögezte le Józsi.

– Nem biztos, hogy neki – jegyezte meg halkán Sanyi. – Inkább azoknak, akik az álmot rábocsátják... Az ügyeletes bűbájosoknak.

– Figyelj, Jani bátyám! – vetette közbe Péter. – Én, mint mondtam, nem értek az álomfejtéshez, de nem támadt kedvem különösképp a röhögéshez sem. Hallgass meg egy esetet: a haverom egy kis nyomdában dogozik, gépmester. Igen jó haverja a tulaj, mégis mi történt? Januártól új munkaszerződést íratott alá vele: ezután minimálbérért napi négy órát fog dolgozni. Persze, valójában továbbra is tíz-tizenkét órát gürizik majd, a különbözetet zsebből kapja. Ha nem írta volna alá, barátság ide vagy oda, már az utcán lenne.

– Maradjunk mégis a rémálmoknál! – szólt közbe Józsi. – Ha ilyenekről hallok, még a sörömet is pimpósnak érzem. Pedig már hozzák a következő kört.

– A sör nem gyógyít ki a rémálombokból – töprengett Bulenda. – Mégis csak tennem kéne valamit, nem gondoljátok?

Csönd támadt, csak a Vakegér ablakait rázta a csontig ható téli szél.

Latin vendég a Vakegérben

– Megélnénk mi mindenféle kormány, mindenféle hivatal nélkül is – zsörtölődött Józsi, a mogorva lakatos. – Mi tudjuk a dolgunkat, tudják a kereskedők, meg a mérnökeink is, Tudják a parasztok, a tanítók, orvosok. Az állami emberek csak összezavarják a dolgokat, hogy aztán ők kaszálják a legnagyobbat.

– Látom, volt időd gondolkodni az okmányiroda előtti sorban! – bólintott Bulenda, az örökös szakszervezeti bizalmi, Józsiira köszöntvén sörét. De ne gondold, hogy te vagy az első, aki erre a következtetésre jutott. Már a régi Rómában is...

Riadt csend támadt a Vakegérben, majd beletörődő sóhajok tették közzé, hogy a törzsvendégek belenyugodtak a megváltoztathatatlanba: példabeszéd következik.

Az öreg szaki megtörölte a bajszát, s halkán mesélni kezdett.

– A római nép – plebejusoknak hívták őket – megelégette egyszer az úri osztály – a patríciusok – gögjét és hatalmi mámorát. Kivonult a városból és a Szent Hegyen körülsáncolta magát, önálló várost kívánt alapítani. Az akkor még csak nagyfalunyi örök városban óriási lett a zavar! Nem maradt, aki a legalapvetőbb munkákat elvégezze, nem sütöttek kenyeret, nem hordták el a szemetet, még a halottakat sem temették el. A hadak más latin városok leigázásával voltak elfoglalva, így a patríciusok erőszakra sem gondolhattak. Félelem uralkodott a falak között, de furcsamód félelem fogta el a kivonult szegényeket is.

– Csak nem attól féltek, hogy nem kapnak megfelelő címletű okmánybélyeget a helyfoglalási engedélyükre? – gúnyolódott Józsi.

– Dehogy! Azt vették észre, hogy megszűnt a kapcsolatuk a környező földek parasztjaival, nem jutottak élelemhez, nem iskoláztathatták a gyermekeiket, elkátyúsodtak az utak, járványok ütötték fel a fejüket... De kitartottak, s már-már utolsó tartalékaikhoz kellett nyúlniuk, amikor egy köztisztelőben álló öreg római polgár, bizonyos Agrippa jött közénk. Ez az ember rangját tekintve patrícius volt, de szíve szerint a néphez tartozott. Rövid példabeszédet mondott a köréje gyűlő szegényeknek.

– Na, ráleltél a latin ősapádra! Bár én azt hittem, a smucig sváboktól származol – szólt közbe, üres söröskorsóját meglóbálva, Sanyi.

– Ne türelmetlenkedj, megkapod a magadét! – intette le Bulenda szaki, s máris jelezte a csaposnak, készítheti az újabb kört.

– Miféle példabeszédet mondhatott? Aki a szabadságot választja, annak mindig igaza van! – terelte vissza a szót Péter a rómaiakra.

– Próbálok szó szerint elmondani, persze régen olvastam, hibázhatok. De utána nézhetek, bármennyire hasonlít is az én mesémhez, ez nem a saját bölcsességemből született.

– Hanem a szerénységedből! – morrant fel Józsi. – Mondd már, ne kímélj!

– „Valamikor réges-régen, amikor az ember teste még, nem úgy, mint manapság, nem forrott egyé, hanem valamennyi testrésznek megvolt a maga saját véleménye, a maga szava, méltatlankodni kezdett valahány, hogy övé a gond, a munka és a fáradság, amivel mindent megszerez a gyomornak, az pedig ott középen mit sem tesz, csak élvezi a gyönyörűségeket, amiket a többi nyújt neki; összeesküdtek hát, hogy a kéz nem viszi az ételt a szájhoz, a száj nem fogadja el, amit adnak neki, a fogak pedig nem rágják meg. Haragjukban éhséggel akarván megzabolázni a gyomrot, azzal együtt az egész testet teljes sorvadásra juttatták a

tagok. Ekkor értették csak meg, hogy a gyomor sem jelentéktelen szolgálatot teljesít, és legalább annyira táplálja a többi tagot, mint amennyire őt táplálják, visszaadván a test valamennyi részének azt, amiből élünk, erősödünk és egyaránt osztja el az ereken keresztül a megemésztett étel termékét, a vért.” Így magyarázta Agrippa, a maguk színvonalán, a társadalmat, s meghallgatásra talált. A nép visszatért a városba, de örök időkre kikötötte, hogy sérthetetlen képviselői (a néptribunusok) ott legyenek a döntéseknél.

– Szép, szép ez a mese, de most éppen a minden energiát szétvivő vér lázadt fel a tagok ellen – szólt közbe a máskor hallgató Sanyi. – Úgy véli, kegyet osztogathat, oda viszi az erőt, ahova akarja, a jobb lábat előnyben részesíti a ballal szemben, a fület az orral szemben, a bicepszet az aggyal szemben. Nem hullik szét a test, csak féloldalas, fogyatékos, gnóm lesz.

– Van-e a te Agrippádnak erre is tanulságos története? – kérdezte Józsi. – Mert nem elég, hogy nem teszi a dolgát ez a bizonyos vér, hanem még az igyekvő többieket is szabályozná. Nem elég, hogy nem táplálja őket megfelelően, hanem meghatározná, hogy ezután a térdek miként működjenek, hova nőjön eztán a fül, mire szolgáljon mostantól a nyelv...

– Sőt, újabb testrészeket csatol a törzshöz – vigyorgott Sanyi. – A legellátottabb tag ezután a zseb lesz, persze tribunusi betekintés nélkül.

– Tudom, megmosolyogni való vénember vagyok, de azt hiszem, most is a tagok összeesküvése lenne a megoldás – váltott a hangnemen Bulenda.

– Persze, a szakszervezeti tagoké – legyintett Péter.

– Nem, nem, a test tagjaié, ahogy a latin mesében! – pontosította az öreg szaki. – A szakszervezet csak az egyik néptribun lenne. Ha a testrészek félretennék, amit maguktól is tudnak, s csak a vér parancsait követnék, és az akarnokok új munkarendjét, utasításait, törvényeit tartanák be, három napig sem élne ez az elfuserált Róma. Csak a vérátömlesztés menthetné meg. A vérátömlesztés – ismételte meg eltűnődve Bulenda.

– Persze te, mint hős orvos, vagy mint Agrippa mai utóda, fényben, dicsőségben és gazdagságban fürödnél holtod napjáig! – dünnyögte Józsi.

– Nem, nem! Én is tanultam a rómaiakról – vette át a szót Péter. – Agrippa, akit egyaránt szerettek mind a patríciusok, mind a plebejusok, aki megteremtette a békét, a város felemelkedésének alapját, koldusként halt meg. A város szegényei egy-egy hatod *as*-t adtak össze, hogy tisztességesen eltemethessék.

– Későre jár, vége a munkásakadémiának! – nézett az órájára Józsi. – Ha nem sietek, az asszony is tart majd olyan, de olyan kiselőadást!

Szedelőzködtek. Bulenda is kikortyolta lassan az utolsó korsó maradékát. Szokatlanul csendben készülődött.

– Nem emlékszem, mennyit érhetett egy hatod *as* akkoriban. Talán egy pohárka bort adtak érte. Tehát mondjuk, egy húszas. Ennyit még értem is összedobnátok, nem?

(Bulenda szaki Livius szövegét Kis Ferencné fordításában idézte)

Csali mese a kiskapuk városából

– Nagyon népszerű lettél az utóbbi időben, öreg! – villantotta Bulendára kötekedő mosolyát Józsi. – Lassan nem is velünk húzod az igát, hanem a főnökséggel csemegézel. Tegnap a művezető, ma a részlegvezető, holnap az igazgató... Gyanús ez nekem, ez a rengeteg susmus.

– Bolond vagy, fiam, az is maradsz – vigyorgott vissza Bulenda János, az örökös szakszervezeti bizalmi. – Tudod jól, hogy nagybeteg a Franci, az elnökünk, s én helyettesítem. S nem susmus folyik, hanem tárgyalás. Kollektív szerződés készül, nem szarvasgombás rántotta.

Tudta ezt persze Józsi is, mint mindenki a Vakegérben, de nem állta meg, hogy tovább ugrassa az öreget.

– Tárgyalni a bíróságon szoktak – kötekedett. – Betartottad-e a törvényt, vagy mehetsz a kóterbe. Slussz. Még hogy veled tárgyalnak! Legfeljebb megmondják neked, mit ír elő a törvény. Persze, az ő törvényük.

– Nem vitatkozom veled – vágott a szavába Bulenda. – Nem a Vakegérbe való ez az egész, majd a megfelelő helyen és a megfelelő időben úgyis megbeszéljük. De a törvényt, azt rosszul ismered. Éppen az ad lehetőséget arra, hogy megpróbáljuk az érdekeinket érvényesíteni!

– Ha politizáltok, akkor én elmegyek – jegyezte meg a hallgató Sanyi. – Ez után a rohadt nap után, ne feledd, helyetted is mi gürcöltünk, csak pihenni akarok.

– Inkább essünk túl a mai példabeszéden – értett egyet Sanyival a legfiatalabb szaktárs, Péter.

– Meseszóra jobban csúszik a sör.

Bulenda komótosan megtörölte a bajszát, sóhajtott egyet, úgy tett, mintha nem erre a pillanatra várt volna az első perc óta.

– Nincs nekem semmiféle mesém, vagy példabeszédem. Legfeljebb a tegnapi álmomat tudom elmondani. Abból sem lehet kibogozni semmit. Tehát nincs tanulsága, talán értelme sem. S ezért igen idegesítő: többször felriadtam közben. Egy ismeretlen városban jártam...

– Valahol a Bahamákon... – morogta Józsi, aki még nem emésztette meg Bulenda főnökjárását.

– Nem, nem, éppolyan város volt, mint a miénk, a lakói is mi voltunk, csak a kapui voltak igen furcsák. Minden házon, még a legcifrábbon is hatalmas kétszárnyú deszkakapu csúfokodott, akkorák, mint a régi portákon: a megrakott szénásszekér méretére hajaztak. Nekem mindenképpen be kellett jutnom az egyik házba, valami tárgyalás miatt...

– Már megint az a tárgyalás! Még álmodban se tudsz normális lenni? – akasztotta volna meg Józsi a mesét, de az öreg szaki nem hagyta magát.

– Szóval be kellett jutnom, minden áron. De ahogy a kapuhoz léptem, észrevettem, hogy az nem olyan, mint a rendes kapuk... Nem két szárnya volt, hanem rengeteg, legalább nyolc-tíz kisebb kapuból, ajtóból volt összetákolva. Kisebből, nagyobból, egérlyuknyiból és autóbejárónyiból, magasból, alacsonyból. Nem tudtam, melyik hogyan és hova nyílik, elhatároztam, sorba próbálom valamennyit. A legemberméretűvel kezdtem, nyílt is könnyen. Hát ott állt a Pista kisfőnök, a művezető. Úgy állt ott, mint önmaga szobra, s géphangon hadarta: *Határidő, norma, teljesítmény, munkaidő, hol áll a fejem, mindent nekem kell csinálni, határidő, norma...* Próbáltam beszélni vele, de rám se nézett. Becsaptam hát az ajtót, s egy másikkal próbálkoztam. Amögött is szoborszerű jelenség állt, a részlegvezető. Belőle is folyt a szó: *minőségbiztosítás, szabvány, eurokomfortitás, hozzáadott érték, mindent nekem kell*

csinálni, hol áll a fejem, minőségbiztosítás, szabvány... Szólongattam, de hiába. Rácsaptam az ajtót. Gyorsan a következőhöz: ott meg az igazgatóból ömlött a gépszöveg: *részvény, árfolyam, hozadék, tulajdoni hányad, menedzsment-jogok, hol áll a fejem, mindent nekem kell csinálni, részvény, árfolyam...* Már meg sem szólítottam. Döndült a kapu, próbáltam a következőt.

– Ott már maga az atyaúristen állt, s ő végre a keblére zárt! – gúnyolódott Józsi.

– Nem, nem, ott Varga doktor állt, a tulajdonosok jogi képviselője.

– Az a firkás pali? – kérdezte Péter. – Képzelem, mit hadart össze-vissza!

– Csodálkozni fogtok, ő nem hadart semmit, igazi emberhangon szólt hozzám. Meglapogatta a vállamat, rám is mosolygott. Ezzel az ajtóval kellett volna kezdened, mondta. Mi megértjük egymást. Ezek – intett a többi ajtóra- már nem szabadulnak a húsdarálóból. Azt hiszik, ők képviselik a törvényes rendet. Hát higgyék. De majd mi megegyezünk... Miénk lesz a kiskapuk városa. Emberi módon, hogy mindenkinek jó legyen. Nem értettem igazán, miben és miért kellene nekünk megegyezni, de most én nem jutottam szóhoz. Ontotta az ötleteit: rész munkaidős szerződést kínált, a szerződésen felüli időre adómentes dupla fizetést, a szabadság megváltására éves uszodabérletet, az eddigi besorolások helyett új, előkelőbb munkaköröket, például te, Józsi változó munkahelyre akkreditált lemezügyi főszakértő lettél volna, momentán Hódmezővásárhelyen, de néha Nagyatádon... A bezárt gyári szociális és kulturális intézmények helyére pedig tudjátok, mit tervezett?

– Nem tudjuk, és már meg sem fogjuk tudni! – szakította meg a belelendült szakit Péter. – Azt mondd meg inkább, hogyan jutottál be a kapun?

– Ja, a kapun... Hát sehogy. Nem jutottam be. Sem ezen, sem a város többi kapuján. Sorra nyitogattam a rész-kapukat, kapu-részeket, sorba az elegáns és az ótvaros nyílászárókat, de egyik mögött sem találtam bejáratot. Végre ráleltem egy épülő új kapura...

– S bámultál rá, mint az a bizonyos borjú! Megjegyzem, nem eshetett nehezedre... – kommentálta Józsi, de Bulenda rendületlenül folytatta.

– Vidám kőművesek, ácsok, lakatosok dolgoztak rajta, Péter és Sanyi is ott sürgölődött. Rendes, kétszárnyú kapu készült, szélesre tárható, szép és tartós. Öröm volt belépni rajta. Azonban...

– Ezzel is bajod volt, mi? – zsörtölődött Józsi, aki megbántódott, hogy őt nem álmodta be az öreg az építők közé. – Biztos egy adóellenőr állt mögötte.

– A kapuval nem volt semmi bajom. S nem is állt mögötte senki. Sőt, nem volt mögötte más, mint egy nagy üres telek. Sem ház, sem ember.

– Hát ennek az álomnak nem sok értelme volt – állapította meg Sanyi.

– Megmondtam előre – bölintott Bulenda. – De még most, két korsó között is azon tűnődöm, mi mindent építhetnénk egy igazi kapu mögé, arra az álombeli üres telekre. No, egészségetekre.

Karnevál a szomszéd gyárban

- Nincs új a nap alatt! – sóhajtott Bulenda szaki, az örökös szakszervezeti bizalmi, amikor kihozták a második kört a Vakegér sörfoltos asztalára.
- Miért kéne neked valami új? Húsz éve ezt a sört iszod, s legfeljebb a habja nagyságára volt panaszod – csodálkozott Józsi.
- Ki beszél itt a sörről? – kérdezett vissza Bulenda. – Én a karneválról gondolkodom, az újnak mondott össz-magyar farsangról.
- Gondolkozol? Nem túlzás ez? – ingerkedett Sanyi.
- Valami mesére készülsz, öreg, ne tagadd! Amikor a velencei karneválon jártál... Vagy a riói jutott eszedbe? – találgatta somolyogva Péter.
- Hideg, hideg! Sokkal hétköznapiabb dolgok járnak a fejemben. Tudjátok, a fiam a kéziszerszám-gyárban dolgozik. Évszázadok óta kalapácsot, fejszét és szekercét gyártanak az üzemrészükben. És évszázadok óta alig változott náluk valami.
- Ne túlozz! Új gépek, új edzési eljárások... Én se most hallok először a Vörös Ékről! – háborgott Józsi. – Évekig gyűrtem ott az ipart.
- Valóban, a legnagyobb változás az volt, hogy az új tulajdonosok átfestették a cégtáblát. Levédia Művek. Most így hívják őket – magyarázta Péter.
- Rendes magyar név a pártállami helyett, igen helyes! – dünnyögte Józsi.
- Ahogy vesszük – bólintott Bulenda. – Ahogy vesszük. A Levédia ugyanis betűszó. A három új tulajdonos nevéből vonták össze. Levente János, volt párttitkár, Éder Zoltán, volt igazgató és Diamont Rezső, volt főkönyvelő nevéből. De kétségtelenül jól hangzik.
- Jól hangzik, jól hangzik! De mi köze a karneválhoz? – tért vissza az eredeti kérdéshez Józsi.
- No, hallgassatok ide! – gyürkőzött neki a történetnek az öreg szaki. – Bajba került a Vörös Ék, azaz a Levédia. Nem fogytak a fejszék, raktáron maradtak a kalapácsok, a szekercéket meg kiszorította a bergengóc versenytárs. Késtek a kifizetések, csökkentek a bérek, pangott az üzlet. Még az igazgató tanácsnak is le kellett mondania a mallorcai tréninget.
- Szörnyű! – emelte a mennyezetre a szemét Józsi. – Jött tehát a termékszerkezet-váltás, mint nálunk.
- Nem, nem! Jöttek a tanácsadók. Kiderítették, hogy a bajok kútfeje nem más, mint az imázs-romlás. Rosszul ismerik a partnerek, s általában az emberek a céget. Nem eléggé jellegzetes az arculata. Világos?
- Tehát nem a balták és kalapácsok minőségével, árával volt a baj? – tamaskodott Józsi.
- Néhányan erre is gondoltak. De a többség hamarosan kiderítette, hogy a belső viszonyoknak semmi köze a cég megítéléséhez. Egy káeftének gyorsan megbízást is adtak az új arculat megtervezésére. A fiatal, ambiciózus társaság nem is totojázott: azonnal munkához láttak. Szemétdombra vitették az eladásra váró készleteket, s a raktárban berendezték a titkos imázs-központot. Az emeleten irodákkal, a földszinten látvány-gyárral. Jöttek-mentek az öltönyös-nyakkendőös koordinátorok, villogtak a titkárnők és informatikusok, mindentudó mosollyal bólogattak a különféle ügyvezetők. Mindenki láthatta, valami készül.

Már a szomszéd asztaloknál is tapintható lett a csend, a figyelem. Lehet, hogy a Vörös Éknél (a Levédiánál) valóban rájöttek valamire? Bulenda láthatólag élvezte a megnövekedett érdeklődést. Végigsimította bajuszát, és folytatta a történetet.

– Eljött a levédiai karnevál napja. Kitárultak a volt raktár régi és új kapui, kitódultak a jelmezes ügyvivők és ügyintézők, bizottsági tagok, felügyelők és bonyolítók. Csupa király, tábornok, tündér és filmszínész. Csupa fény, pompa, ragyogás. Lobogtak zászlók, szalagok, kavargott a szerpentin, havazott a konfetti. Rejtett hangszórókból újfajta tömegdalok szóltak, az alkalmi színpadokon avatott pojacák szapulták a cég ellenlábasait. Aztán a raktár tetején kigyulladt a görögtűz, petárdák ezrei robbantak, tűzkigyók csavarodtak a gyárkémény füstje köré. Látnotok kellett volna!

– Másnapról kezdve élesebbek lettek a balták, súlyosabbak a kalapácsok, pengésebbek a szekercék! – fejezte be a történetet Józsi. – Mindenki rájött, hogy Levédia nélkül nincs jövő.

– Nem egészen. Másnap csökkentették az üzemi pótlékokat, elbocsátották a baltanyél-fényezőket, felszámolták a szekerce-edző részleget. Az imázsnak ára van, amit önként vállalt a közösség, ugyebár. A piac pedig működött tovább, vette a kalapácsot, a fejszét mindenki, akinek szüksége volt rá. Az edzetlen szekercék forgalma pedig csupán a nemzetidegen felforgatók aknamunkája miatt csökkent. De hát nincs győzelem áldozatok nélkül.

– Érdekes dolgok történnek a szomszédban! – nyugtázta Péter az öreg szaki meséjét. – De nálunk is készül valami. Láttam, hogy tucatnyi ládában rakétákat hoztak, s a főnökeink versenytárgyalást írtak ki a jelmezkölcsönzők között. Rövidesen itt a mi farsangunk is! Ennyire rosszul mennének a dolgok?

– Te mondad, fiam! – mosolyodott el Bulenda. – Csak vigyázz, nehogy téged is udvari bolondnak öltöztessenek!

Felállt, kihúzta magát. Mindenki arra várt, hogy valami fontosat mond még, valami megvilágosítót. Érezte ezt az öreg, megvakarta a fejét.

– Én mindenesetre lakatosnak öltözöm, olyat úgysem láttak még az új fiúk. Ti meg készülődjétek, de azt se feledjétek, hogy farsang után itt a böjt.

– De nem mindegy, minek a böjtje, Jani bátyám, és kinek a böjtje! – hajtotta fel az utolsó kortyokat a hallgatag Sanyi.

Baleset a Golyó és Gömb Társaságnál

- Hiába, nincs párja a modern vezetéstudománynak – sóhajtott Péter, aki kissé megkésve érkezett a Vakegérbe, s mindjárt két korsót terelt maga elé. – Kétszer olyan szomjassá tesz, mint a meló. Hadd érjelek utol benneteket!
- Mítingelünk, mítingelünk, fiacskám, s aztán leereszkedünk a néphez? – ugratta Józsi. – Mesélj, mivel tágították a fejedet!
- Kár fintorognod, tényleg nagyon értelmes dolgokról volt szó! Ismertették a legújabb tudományos eredményeket hasznosító halaszthatatlan szervezési lépéseket. A vertikális irányításról a horizontálisra történő áttérést, az eurokomform minőségbiztosítási rendszer bevezetését, az új marketing-stratégiát...
- Meg az angol és latin nyelvtanfolyamok órarendjét, tudjuk... Azt mondd meg, a mi műhelyünkben mi változik! – kérdezte Sanyi.
- Odáig nem jutottunk, talán legközelebb. Most a vezetési szisztéma reorganizációjára kerül sor – magyarázta volna Péter, de Bulenda, az örökös szakszervezeti bizalmi közbevigató:
- Így kezdődött az Egyesült Golyó és Gömbnél is! Pont így kezdődött! A vezetési szisztéma reorganizálásával!
- Mit tudsz te, öreg, a Golyó és Gömbről? Csak nem dolgozik ott is egy sógorod? – horkant fel Józsi. – Nem bírnád ki, ha valamiről nem jutna eszedbe egy történet?
- A Golyó és Gömb (asszonynevén Steel Sphere Ltd.) melósai is a mi szakszervezetünkhöz tartoznak, ők kértek a napokban véleményt tőlem néhány ügyükről.
- Tőled legfeljebb arról kérhetnek véleményt, hogy a német vagy a cseh sör jobb – próbálta őrizni indulatát Józsi.
- Senki sem próféta a maga hazájában – sóhajtott Bulenda János. – Ha nem vagytok kíváncsiak rá, mi is történt náluk, meg sem szólalok!
- Hogyne lennének kíváncsiak – emelte fel a hangját udvariasan Sanyi.
- Essünk túl rajta – törődött bele Józsi.
- Tudjátok, a kormányváltás után ripsz-ropsz kicserélték a Golyó és Gömb vezetését. A lelkes reorganizátorok még a gépkocsivezetőket is csak akkor hagyták a helyükön, ha megfogadták, hogy eztán csak közlekedésügyi segéderőnek hívják magukat. De ez igazán mellékes. Hatalmas lendülettel kezdtek munkához. Égett bennük a bizonyítási vágy: ezután fogalom lesz az új magyar golyó és gömb!
- Először természetesen a vezetési szerkezetet alakították át. Addig az igazgató mellett a műszaki ügyekért a főmérnök felelt, a gazdálkodást a főkönyvelő irányította, volt egy kis munkaügyi csoport, egy kis üzemigazgatási egység, gondnokkal, munkavédelmessel, tűzoltóval, mifénével. Összesen harminc ember dolgozott az irodákban, ha a két üzemvezetőt is ide számítom titkárnőstül. A két nagy üzemcsarnokban pedig műszakonként százan hömbölygették a golyót, a gömböt. Rettentően korszerűtlen volt ez a szervezet! Meg is látszott a forgalmon. Kizárólag azok vették a termékeiket, akiknek szükségük volt rá, s akik meg tudták fizetni. Nem mondom, hogy fogalom, de használható és megfizethető volt a gömbölyűségek sora, s a fényhibásokat akkora engedménnyel adták, hogy még a Józsi se sajnálta rá a pénzt.

– Én mindig a legfényesebbeket vettem, öreg, ne próbálj kicikizni! Bárki bármikor megnézheti. Inkább azt mondd, mi lett a változás után? Kristálygolyókat termeltek, vagy teflonsakat?

– A golyók és a gömbök ugyanolyanok maradtak, csak az anyagukat tették kevésbé időtállóvá. Korszerűtlen dolog egy életre szóló golyót vagy gömböt gyártani. Minden fogyasztó ötvenként újítsa meg készletét... Az igazi változások az irodaházban történtek. Napok alatt létrehozták a hat igazgatóságot. Egy foglalkozott a termeléssel, egy a gazdálkodással, egy a marketinggel, egy a humánpolitikával, egy a stratégiával, egy pedig a kutatással és a fejlesztéssel.

– Hát nem vitték túlzásba... – csóválta a fejét Józsi. – Hat igazgató, az hat apparátus. Hat új limuzin, hat reprezentációs keret. De ha ez a jobb gömb ára...

– A tervszerűen rosszabb gömbé – helyesbített az öreg. – Persze, kellett még önálló részlegek is, nem is emlékszem már, hány, de az informatikai rendszer és a minőségbiztosítási főcsoport megmaradt a fejében. Létrejöttek természetesen a szakértői csoportok, a nemzetközi kapcsolatok osztálya, a menedzser-egészségügyi részleg, ki tudja, még mi. Szóval rövidesen háromszáz jól képzett szakember irányította a két üzemet (természetesen a két üzemet vezető és stábjával). Nöttek persze a költségek, de ezt eleinte sikerült néhány ésszerűsítéssel ellensúlyozni. Értékesítették a csónakházat, az üdülőt, eladták a sporttelepet, bezárták az óvodát, a művelődési házat, az üzemorvosi rendelőt, megszüntették az üzemi konyhát. Aztán megemelték a normákat és elbocsátottak műszakonként negyven golyó- és gömbkészítő munkást. Ennek ellenére most újabb áremelésre kényszerültek, s ezeket az árakat már senki sem hajlandó kifizetni. Inkább a brazil vagy maláj gömb és golyó fogy – fél áron ugyanúgy pörög.

– Csak nem zárják be a gyárat? – hökkent meg Sanyi.

– Egyelőre nem, a munkáslétszám további csökkentése mellett most – kissé megkésve – eljutottak a privatizáció gondolatáig! – fejezte be példabeszédét Bulenda szaki. – Tőkebevonás, szakmai befektető, menedzser-részcseveg, ettől zeng-zsong a nemrég épült új irodaház. Alig kapott visszhangot az a baleset, amely a legutóbbi céltárgyalás után történt.

– Miféle baleset? – kérdezte Sanyi.

– A stratégiai igazgató ki akarta szellőztetni a fejét a szócséplés után. Hogy, hogy nem az üzem udvarára tévedt. Az egyik targoncáról éppen legurult egy méretes acélgömb. – Ezek a kölykök, mindenhová beszórják a labdáikat, kiáltott fel s hatalmasat rúgott belé. Hat csontja törött, nem beszélve a gutaütésről, amit akkor kapott, amikor a szakmányvezető szepegve elárulta neki, hogy mit is nézett labdának: a gyár egyetlen, még eladható termékét. De már a kórházi ágyon kidolgozta az ilyen esetek elkerülésének stratégiáját: rövidesen minden gyártást balkáni alvállalkozásba adnak, s az irodaház egész területéről kitiltanak mindent, ami gömbölyű.

– No, ezt már nem hiszem – húzott egy nagyot a korsójából Józsi. – Mi lesz akkor azzal a sok szép szőke menedzser-asszisztenssel?

– Látod, én egyedül őket nem félttem – hunyorított Bulenda.

Lajossal a jelmezversenyen

– Az a baj velünk, s veled is János bátyám, hogy nem látunk át a gyár kerítésén. A szomszéd üzemekbe még át-átkukucskálhatunk, ha sikerül eléggé felágaskodnunk, de annál tovább ismeretlen marad a világ – sóhajtott Péter, miután nem sikerült a társadalom frissen tanult nagy összefüggéseibe ágyaznia Bulenda legújabb történetét.

– Lehet, hogy igazad van, fiam. Többet kellene tudnunk a vidékiekről, a hivatalnokokról, a közalkalmazottakról, és így tovább – Bulenda kortyolt egyet, és úgy folytatta. – De hogy ismeretlen volna előttünk az ő világuk, azt nem hiszem. Eléggé vegyes a mi családunk is, a tiéd is, akad benne mindenféle foglalkozású ember, hozzuk-visszük akaratlanul egymásról a híreket. A te tanfolyamodon ezt úgy mondják, mikroszinten viszonylag teljes a társadalmi rétegek közötti kommunikáció. Nekem például van egy nagyon régi jó barátom, Feri, ti is ismerhetitek, népművelő a kerületi központban. Ő mesélt nekem a napokban egy érdekes történetet. Kíváncsiak vagytok rá?

– Ha nem vagyunk kíváncsiak rá, akkor is elmondod – válaszolta lemondóan Józsi. – Persze, ára van! – mutatott a kiürült poharára.

Az árat hamar kiegyenlítették, így Bulenda komótosan belekezdhetett a történetbe.

– Próbálok szóról szóra ragaszkodni Feri elbeszéléséhez – kezdte az öreg szaki. – Ha valamit nem értetek, kérdezzetek.

„*Elsején* egy bolondos jelmezes felvonuláson futottam össze hajdani évfolyamtársammal, Boldog Lajossal – kezdte a történetet Feri barátom. – Rég láttuk egymást, volt miről mesélünk. Szó került arról az újságról is, a *Munka-lapról*, amelyiknek néha dolgozom, s hogy esetleg írok bele most is, talán egy riportot, talán valami mást.

Néhány másodperc alatt Lajosom teljesen átalakult: a szelíd, nosztalgikus, emlékezés mosolya úgy foszlott le róla, mint könnyökéről a kabát.

– Ti újságírók! – fröcsögte felém. – Mindig azok a negatívumok, mindig azok a lelombozó marhaságok. Nem tudom, honnan szeditek a riportalanyaitokat. Szerencsétlenség szerencsétlenség hátán! Miért nem kérdeztek meg minket, elégedett embereket is? Mert a mi sorsunk, a mi véleményünk nem szenzációs? Megvan rólatok a véleményem...

Kaptam az alkalmon, hiszen még nem volt kialakult tervem, sőt még elképzelésem sem, mivel köszönhetek be a laphoz.

– Tudod mit, Lajos? – állítottam meg a felháborodott szóözönt. – Legyen akaratod szerint. Legyél te a riportalanyom! Mesélj magadról, s megígérem, változtatás nélkül leírom minden szavadat. Csak fogd rövidre, mert aligha kapok két fleknél hosszabb írásra lehetőséget...

– Rövidre, rövidre... No, mindegy – enyhült meg egykori kartársam. – De szó szerint lejegyzed?! – s már kezdte is, s én hűségesen lejegyeztem minden szavát:

– Mióta elvégeztük a főiskolát, népművelőként dolgozom. Közalkalmazott vagyok, *E* kategóriás, beosztott mindenés. Tudod, hogy éltem-haltam a szakmáért, ez máig sem változott. Jól keresek, bruttó hatvanezer-ötszázat kapok, ebből kézhez jut úgy negyvenegyezer-ötszáz. Feleségemmel és két nagy fiammal a nagyanyámtól rám maradt bérlakásban élünk, a zöldövezet szélén. Elégedettek vagyunk. Mindenünk megvan, amire csak vágytunk. Ezt a szép összeget könnyű beosztani. Nézd, a lakbér, amiben benne van a víz, a csatorna, a szemétszállítás, mindösszesen nyolcezer-valahány forint. Így tavasz elején a gáz se több

nyolcezernél, a villany úgy háromezer. Tízezer alatt van a BKV-bérletek ára. A telefon ritkán több mint háromezer. A tévészámla (tudod, kábelünk van) mondjuk egy ezres. Napilap, no az is alig haladja meg az ezret. Háztartási gépekre vettünk fel áruvásárlási kölcsönt, a kétezernyolcszáz havi részlet meg se kottyan. A fiúk menzája hétezerkettő. Apró kiadásokra...

– Állj, állj! – szakítottam félbe barátomat. – Már túl vagyunk a negyvenegyezren! Mínuszba kerülsz. Pedig még egy falatot sem ettél, ruháról, könyvről, moziról szó sem esett... A fiúk sem csak a menzára költenek.

– Látod, ez a pozitív gondolkodás hiánya! Erről beszéltem! Elfelejtkezel a feleségemről! Ő is közalkalmazott, óvónő a szentem. A nettó fizetése ma már eléri *csaknem* a harmincezret! Hogyne jutna mindenre! Vasárnapi lakomák, üdülés, utazás, opera, szép ruhák, szolárium, akármí. Még az anyósomat is támogatjuk. Nem mondom, ha autót tartanánk, nehezebb lenne a beosztás. A szomszédom egy családi vállalkozásnál gürcöl minimálbérért, nézem, milyen sok a gondja a Mercijével... Hát nekem az nem kell. Szolid polgári jólét, semmi luxus, nyugodt esték! Ennyi elég, s ezt meg is kapom. No, le mered írni ezt annak a bajkeverő, szenzáció-éhes főszerkesztődnek? Nem hiszem! De ne haragudj, mennem kell, én *dolgozom* itt, közeledik a jelmezverseny eredményhirdetése. Sok szerencsét!

Hosszan néztem Boldog Lajos után. Madárijesztő-maskarája ki-kivillant a tömegből, sürgött-forgott, szervezett, példásan tette a dolgát. Mint mindig, mióta ismerem. Őszintén irigylem őt, s ha május elsején találkozunk, ezt feltétlenül meg is mondom neki. Meg én.”

Bulenda befejezte barátja történetét, nagyot kortyolt a beesett habú korsóból. A néhány másodperces csendet Sanyi halk hangja törte meg.

– Vicc volt, ugye? A Lajos még nálunk is rosszabbul keres, s ennyire elégedett...

– Másféle jövőben hisz, más eszményei vannak – találgatta Péter. – Arra azonban én is kíváncsi lennék, mit mondtak egymásnak Ferivel május elsején. Találkoztak egyáltalán?

– Persze, hogy találkoztak – pödört egyet a bajuszán Bulenda, és sandán pillantott ifjú szaktársára. – De hogy mire jutottak, nem tudom. A makroszintű szociálpszichológiai kontextusok kommunikációja már nem érte el a mi sátrunkat...

– Hát, az nem – dünnyögte elgondolkodva Péter.

Miért ne mehetnék ki a Ligetbe?

– Engem hiába is győzködsz – ordította Józsi Bulendának, még az első korty előtt. – Akkor sem mentem felvonulni, amikor kötelező volt, miért most kezdeném!

Megállt a levegő a Vakegérben. A törzsasztal arról volt híres, hogy sohasem hangoskodtak egymással, s Józsi tenorja most már percek óta rezgésben tartotta a söntéspulton glédában álló poharakat.

– Oda mentek, ahová akartok, én nem csinálok bohócot magamból ország-világ előtt.

– Csöndesebben, Józsi, mert még itt néznek bolondnak – csitította Sanyi, s megemelte korsóját: – Egészségedre!

– Ahogy múlik az idő, úgy romlik az emlékezetem – fordult szelíden Józsi felé az örökös szakszervezeti bizalmi. – Én ötvennyolc óta dolgozom, s azóta járok majálisra is. Lehet, hogy korábban s talán a hivatalokban kötelező volt kivonulni, de én egyszer sem mentem parancsszóra. A mi úri köreinkben egyszerűen illett elmenni. Nem a párttitkár (csak Péternek mondom, akkoriban csupán egy párt volt) vagy a főnökség miatt!

– Végig se gondoltátok, miért mentek ki! – dühöngött tovább Józsi, bár kissé halkabbra vette a szót. – Tisztelegtetek a diktátorok előtt, s azok meg atyai mosollyal tekintettek le rátok az emelvényeikről! A mi dolgos népünk! – mondták nyájasan. – A mi jámbor birkanyájunk – gondolták hozzá. Ti meg csak integettetek, lobogtattatok, vigyorogtatok a rendőrsorfalak között!

– Bármennyire is romlik az emlékezetem, el kell ismernem, van némi igazad – hagyta rá az öreg szaki. – De hidd el, nem az a fél kilométeres menet volt a lényeg a pártállami időkben sem!

– Én csak az apám nyakából ismerem ezeket a felvonulásokat, nagyon szerettem őket. Letelepeltünk utána a Ligetben, vagy kibumliztunk az Óbudai-szigetre, játszottunk, műsorokat néztünk, beszélgettünk, ettünk-ittunk késő estig. Az egész hangulata volt jó, nem a részleteké – emlékezett Péter.

- Kölyökkoromban ezt éreztem én is – bólintott Bulenda János. – Később pedig megértettem, hogy mennyire fontosak ezek a kötetlen, kissé ünnepélyes együttlétek. A hétköznapi taposómalomból rossz az ember kilátása. Alig látja a társakat. Alig tud szót ejteni a közös örömről, gondokról, legfeljebb az ilyen szűk társaságban, mint a miénk. S az ilyen társaság is egyre kevesebb a mi köreinkben.

- Mert egyre smucigabbak az öregeink – enyhült meg kissé Józsi. – Valaha három kört is kihozattál, most meg fél órája az első korsócskát szopogatjuk.

– Mondom, romlik a memóriám – mosolyodott el az öreg. – Meg romlanak a sörárak is. De legyen igazad: kérek még négy korsót.

Hamar megérkeztek a gyöngyöző kriglik, néhány másodperces elégedett csend után újra a szaki ragadta magához a szót.

– A régi időkben is fontos volt, hogy megismerjük, mi van a szomszéd kerítése mögött, mit gondol a többi lakatos, vasas, kétkézi munkás, dolgozó ember a világról. Mire készül, mit szeretne, miért vállalna akár összeütközéseket is, egyáltalán milyen jövőt képzel el. S ezek az emberi hangú beszélgetések hosszú időre megerősítették az embert. Tudta, hogy nincs

egyedül, nem mellékes, nem butaság, amit gondol. Nem a politikusok bádog-kongású, vagy a jogászok bikkfanyelvén, hanem a magunk hangján tervezgettük a csak velünk teljes jövődöt.

– Ezt nagyon szépen mondtad – húzta el a száját a hallgató Sanyi –, de az utóbbi tíz évben mások lettek ezek a felvonulások, szegényedtek a majálisok.

– Szerintem gazdagabbak lettek! – emelte fel a mutatóujját Bulenda. – Lefoszlott róluk a politika által ráaggatott számtalan külsőség, felesleges cicoma. Nem harsogják helyettünk a nekünk tulajdonított jelszavakat a megafonok, ritkábban hazudoznak a munka szentségéről ünnepi kórusokban a hétköznapi munkásnyúzó. Megszűnt a hivatalosan deklarált érdekesség, a hazudott közmegegyezésről lepattogott a zománc. Nem a hatalom bölcs bólogatására számítunk, hanem az érdekeink, a sorsunk megértetésére. Láthatóvá vált, ki kivel van, ki hová tartozik. Nem kell komoly arcot vágnunk nap, mint nap a múlt század legszomorúbb viccéhez.

– Miféle vicchez? – gyanakodott Józsi.

– Hányszor hallhattad: a társadalom uralkodó osztálya a munkásság! Te sem neveltél rajta, legfeljebb kiforgattad: társadalmi formánk proletár-diktatúra, a proletárdiktatúra a munkásosztály önuralma. Emlékszel?

– Hogyne! Nem győztem elnyomni magam – dörögte beleegyezően Józsi, de már támadott is újra: – És most? Most demokratikus választások során szervezem a saját elnyomatásomat?

– A jó demokrácia nem fedi el, inkább megfelelően érvényesülni hagyja a különböző törekvéseket – kezdett volna hosszabb magyarázatba Bulenda, de Sanyi közbevágott.

– Hamar eljutottatok a majálistól a politikához! Ilyenkor szoktam elbúcsúzni.

– Ne húzd fel az orrod, Sanyikám! – marasztalta Péter. – Egy szót sem szólunk többé politikáról. Legfeljebb befogom János bácsi száját.

– Nőnőd kell, ahhoz, öcsi! – fortyant fel Bulenda, de hamar elnevette magát. – Befogom én magamtól, csak egyezzünk meg hamar, mit csinálunk elsején!

– Hiszen megegyeztünk már – csodálkozott Péter. – Kivonulunk a családdal, a barátokkal, és együtt leszünk estig. Beszélgetünk, ismerkedünk, tájékozódunk, eszünk-iszunk, zenét hallgatunk, szórakozunk... Megnézzük, kikkel is vagyunk együtt, kikre számíthatunk. Lesz egy vidám, szabad napunk. Legfeljebb Józsi marad otthon. Kibírjuk.

– Amit tőlem kapsz, azt a kettőt bírd ki! – kapta fel a fejét Józsi. – Felvonulni? Hát azt nem fogok, még a Bulenda kedvéért sem, nemhogy a tiedéért! De miért ne mehetnék ki a Ligetbe? Kitiltasz?!

Bulenda felállt, végigsimította Péter karját, s hosszan nézett Józsi sára.

– Úgy látom, rátok fér még egy hűsítő pohárral – mondta, s lassan elindult a pult felé.

– Korsóval! – helyesbítette Józsi.

Bezár a Vakegér!

– Bizony, a vendéglők, kocsmák is hozzánőnek az emberhez! – sóhajtott Józsi. – Nehezen leszünk meg a Vakegér nélkül. Ilyen helyet sose találunk már.

– Nem tudom, miért aggódsz annyira – csodálkozott Péter. – Nem szűnik meg az üzlet, csak renoválják. Pár hónap, s újra itt morgolódhatsz.

– Renoválják! Ismerem az ilyet! Néhány tükör meg csicsa, aztán már az egyszerű pógár csak az üvegen át bámulhatja, ahogy az úri közönség táncol... A csapolt sör megszűnik, vagy ha nem, ötszörös áron adják, a magunkfaját egy perc alatt kisöprik – morgott tovább Józsi.

– Vagy valami amerikai mű-kajállda nyílik a helyén – tódította Sanyi. – Műfasírt, mű-krumpli, hál’isten műsor és műsor nélkül. A Vakegérnek befellegzett.

Bulenda, az örökös szakszervezeti bizalmi csak hallgatott. Kis köröket rajzolt az asztal lapján a kifutott sör foltjára.

– Öreg, te nem is sajnálsz a második otthonodat? – próbálta bevonni a közös gyászba Józsi. – Hol a fenében mesélheted ezután a bárgyú történeteidet?

– Bárgyú történeteimet? – kapta fel a fejét a szaki. – Összekeversz engem a vad angyaloddal... Persze, sírhatnék veletek, de én tudom, hogy a haladás a Vakegérben is változásokat követel. A napokban vidéken voltam, a sógoromnál. Ő most egy zöldmezős beruházásban épült ipari parkban mímeli a munkát. Náluk történt egy érdekes eset...

– Hajaj, érdekes eset! Helyben vagyunk... – sóhajtott Józsi. A többiek is megadóan várták az elkerülhetetlenné vált történetet.

– Az ipari park mellett volt egy régi vendéglő. Már-már bezárták, mert alig látogatták, kiesett a forgalomból, a kirándulók meg nem fedezték fel. A gazdája mégis úgy döntött, felújíttatja. Bolondnak tartották, kinevették, de ő csak mosolygott. Három részre osztotta az épületet, az egyik szélén a futó vendégeknek sörbárt rendezett be, magas pulttal, bárszékekkel, csillogó-villogó reklám-poharakkal, luxus-italokkal, ahogy kell. A középső részen hagyományos étterem nyílt, olyan régimódi, kockás abrosszal, pincérrel, házias ételekkel. De az igazi változást a harmadik rész, a különterem hozta.

– Mi a különös egy különteremben? Minden jobb helyen leválaszthatnak ilyet, rendezvényre, esküvőre, ezzel aztán nem találta fel a mester a meleg vizet! – dörmögte Józsi.

– Valóban, kezdetben nem is volt más ez a terem, mint amit megszokhattatok a többi helyen. De az épülő ipartelep dolgozói egyre gyakrabban vették igénybe más, nem szokásos célokra. – folytatta a mesét Bulenda János. – Munkamegbeszélések, koordinációs értekezletek zajlottak, az üzemekből kiszorított szakszervezetek itt alakultak újjá, itt oldották meg – a lovasági szabályai szerint – vitás ügyeiket a különböző cégektől jött építő-brigádok. A kávéscsészék, söröskriglik díszletei között valamiféle közintézmény született.

– Még pünkösdi királyt is választottak! – próbálta befejezni a mesét Józsi, de az öreg leintette.

– Azt éppen nem. De mondom, okos ember ez a gazda, észrevette a változást. Az egyik magamfajta öreg szakival összebeszélt, s teljesen átalakíttatta a berendezést.

– Bulenda nem terem minden bokrban – csóválta a fejét Sanyi.

– Bulenda nem, de bölcs munkásember igen! – emelte fel a hangját az örökös bizalmi. – Szóval polcok, újságtartó állványok kerültek a falak mellé, egy faliszekrény megtelt játé-

kokkal, sakk, kártya, dominó, malom, mindenféle divatjamúlt kellék kelt életre. Az állványokra a napilapok mellé kitettek egy-egy tudományosabb folyóiratot, irodalmi lapot is, először csak mutatóba. A szekrény felső polcán könyvek jelentek meg, no nem a Péternek való krimik, vagyis hát a klasszikusok – sandított fiatal kollégájára Bulenda.

– Biztosan szakszervezeti szakirodalom, valami szindikalista káté – vágott vissza Péter, de az öreg nem hagyta zavartatni magát.

– Tudod mit, az is keveredett közé. De elsősorban kézikönyvek voltak, jogszabálygyűjtemények, gyakorlati tudnivalókat egyszerűen találó füzetek, helyi tájékoztatók.

– Ki olvas manapság! – tamáskodott Sanyi. – Ha valamire kíváncsi az ember, bekapcsolja a tévét...

– Jó hogy mondd! – csapott le rá Bulenda. – A sarokba egy nagyteljesítményű személyi számítógépet állított a tulaj, rendszerbe szervezett több munkahellyel, azaz hogy nem is tudom, minek mondjam őket – hiszen a monitorokon éppúgy lehetett játszani, az Interneten böngészni, vagy a helyi információs anyagok között válogatni.

– Rendben, rendben. Tényleg okos ember ez a vendéglős, s biztosan meg is kéri az árát a szolgáltatásainak. De éppen a vendéglő alapvető szerepét adta fel: sehol egy jóízű beszélgetés, egy habzó, párás korsó... – vetette közbe Józsi.

– Kétszeresen is tévedsz! – nevetett rá az öreg szaki. – A szolgáltatások nagy részét ingyen, kisebb részét pedig a piaci ár alatt bocsátja a vendégei rendelkezésére. A sörcsapot, a kávéfőzőt pedig miért dobta volna ki?

– Ingyen? Ár alatt? – csodálkozott Péter. – Miféle szamaritánus ez? Vagy egyszerűen bolond?

– Dehogy, dehogy! Dörzsölt üzletember ez a gazda, de nem két hét alatt akar milliomos lenni. Tudja, hogy az a tömeg, amelyik odaszokott az új különterembe, nem megy máshova sörözni, nem hívja máshová a vendégeit, nem randevúzik a város másik végén. A világhálón száguldozó fiatalok sem otthonról hozzák a pogácsájukat, energia-italukat. Megtalálja a számítását, nem is akárhogy.

A csapos körbejárta az asztalokat, letörölte a kerek foltokat, kiürítette a hamutartókat. Bulendáéknál is elidőzött fél percet.

– Hallom, bezártok – fordult hozzá Józsi. – S mi az isten csudája lesz a Vakegérből?

– Ne félj, két hét múlva nyitva leszünk újra – nyugtatta meg a csapos. – Csak kimeszelünk, lefestünk ezt-azt, hogy megnyugodjon a tisztiorvos.

– Csak? – kérdezte csalódottan Péter.

– Miért, mit vártál?

– Nem is tudom – bizonytalanodott el Péter. – Az előbb találta fel az öreg újra a munkásotthont. Kérdezd meg Bulendától!

Törvény teszi az embert...

A frissen meszelt falak között még a sör íze is más volt. Elégedetten szürcsölgettek, nagyokat hallgattak a Vakegér törzsasztalnál. Nem vették el tőlük mégsem az együttlét örömét, s ez most a morgolódókat is mosolygóssá tette.

– Nincs valami régi történeted – fordult Sanyi Bulendához –, valami olyan, amiben semmi politika sincs?

– No, csak nem bízatom? – csodálkozott Józsi. – Még soha nem fordult elő, hogy az örökös szakszervezeti bizalmit mesélésre kellett volna ösztökélni.

– Legyenek benne jó nők, tüzes kalandok... – adta a tippet Péter is. – Lehessen izgulni, meg röhögni egy jót!

– Á, ő olyat nem tud – fondorkodott a mogorva lakatos. – Legfeljebb a hétfejű menedzserről talál ki valamit. Hogyan győzte le őt a csillagszemű eszbe-titkár, hogy elnyerje a százszorszép tündér-ombudsman kezét.

– Még hogy én olyat nem tudok! – fortyant fel az öreg szaki. – Hát igenis, van egy igen-igen régi történetem, vannak benne jó nők, olyan Péternek valók, tüzes kalandokban is bővelkedik, s meglehetősen izgalmas... Hogy röhögni lehet-e rajta, azt meglátjuk. Már ha elmesélem! Kiszáradt a szám, nehezemre esik a beszéd.

Ketten is ugrottak, hogy új korsót hozzanak a mesternek. Csodák csodájára Józsi ért először a pulthoz.

– Ebben vannak a legjobb történetek – nyújtotta a pultos a kicsapódott párától homályos, színig telt korsót.

– Sokba vannak nekem ezek a legjobb történetek – dohogta csak úgy megszokásból a derék lakatos, s odatette az italt Bulenda elé. Azt öreg szaki nagyot húzott belőle, megtörölte a bajuszát, s belekezdett a történetbe.

– Volt egyszer egy messzi ország, a történelem kezdetén, éppen a jégkorszak előtt. Fejlett, ma úgy mondanánk, civilizált világ volt, működő államszervezettel, fejlett törvényekkel. Csak a tüzet nem ismerték...

– Ha a tüzet nem ismerték, semmit sem ismertek! A tűz minden mesterség alapja, nélkülözhetetlen az étkezéshez, nem beszélve a hideg téli éjszakákról! – rikkantott közbe Józsi. – Hamisan kezdődő mesének hazugság a vége!

– Nem figyeltél – nézett rá az öreg. – A jégkorszak előtt éltek, trópuson, akkor ott még az éjszakák is melegek voltak. Növényi táplálékokat fogyasztottak, rügyeket, gyökereket, gyümölcsöket. És tudd meg, a mesterségek sem a fémművességgel kezdődtek – már a kőkorszakok előtt, a bronzkorszak előtt évtízezredekig tartó fa- és csontkorról beszélhetnénk! Sajnos, a romlékony anyagokat a régészek nem tudják felmutatni. Pedig a legfontosabb szerszámokat ezekből készíthették. Dorongok, emelők, nyársak, sőt: tűk, finom pengék is készülhettek keményfából, csontból. Ami a pecsenyét illeti: bizony nem vetették meg a nyers húst, de szárítva, sózva is fogyasztották. A mesém azonban nem erről szól.

– Még szerencse – bólintott Péter –, mert veszélyes vizekre eveznél.

– Közeledett a jégkorszak, hűvösebb lett az időjárás, változott a növényzet, kevesebb lett az élelem. De amikor a legnagyobb a szükség, legközelebb a segítség: egy szép napon az egyik

család feltalálta a tüzet. Még mielőtt Józsi kötözködne, elmondom, hogy a villámoktól, öngyulladásától, vulkánoktól származó ellenséges, félelmetes tűz nem volt ismeretlen előttük, az igazi felfedezést a tűz megszelídítése jelentette. Ragyogó találmány volt, örömmel vették birtokukba. A legszebb lányok táplálták a falu közepén, lenge táncokat jártak körülötte. Minden este az egész törzs kisebb-nagyobb máglyák köré telepedett. Nemsokára megtanultak sütni-főzni, a szárított agyagedényeiket kiégetni, mindenféle csodát műveltek vele. Ekkor lépett közbe a törvény.

– A törzsfőnök magának akarta az egészet, így szokott az lenni – szontyolódott el Sanyi.

– Nem, nem! Ez egy demokratikus törzs volt, egy parányi jogállam! – vigasztalta meg Bulenda. – Kihirdették, hogy az új (hidegebb) korban a tűz létszükségletet elégít ki, s mint ilyenhez, mindenkinek joga van hozzá. Persze, folyamatos táplálása többletmunkát igényel, a közösségnek áldozatot kell hozni érte. Napokon belül létrehozták a tűzbiztosítási alapot, amelybe minden gyűjtőgető, minden vadász zsákmánya egy hányadát beadta. A hadifoglyok, rabszolgák után a gazdájuk is fizetett egy részt. Az alap segítségével a tűz őrzői, táplálói mindenki számára egyformán megrakták a máglyákat, nem volt gondjuk más munkára. Teltek-múltak az évek, elfelejtették a kezdeteket. A tűz őrzői egyre inkább az alakuló állam szolgálói lettek, a begyűjtött tűzbiztosítási alapot is egyre inkább a törzsfőnökök használták fel, háborúra, luxusra...

– Törzsimázs-központra – vetette közbe az egyre élénkebben figyelő Péter.

– Nem politizálunk! – idézte az óvatos Sanyit Bulenda, és folytatta a mesét. – Szóval kisebbek lettek a máglyák, éhesebbek a tűzrakók, sokszor csak egy-egy zsebbe csúsztatott édesgyökérért, madárszárnyért engedték a tűz mellé az embereket. Fáztak, zúgolódtak a törzs tagjai. A főnökök érezték, tenni kell valamit. Többször felemelték a befizetni való részt, de ezzel az ínség fokozódott. S egyébként is, a beadott zsákmány zömét felemésztette a jogállam működése, alig jutott belőle a tűzre. Két megoldás kínálkozott. Először is azt gondolták, mindenki fizesse meg – öspiaci árán – a tüzet. De az árat oly magasra szabták, hogy a többség nem is álmodhatott melegeiről. S végtelenül hiányzott az államapparátusnak a begyűjtött élelmiszer... Így a második módszer mellett döntöttek.

– Mindenki maga rakott tüzet! – ragyogott fel Józsi arca.

– Hogy képzeled! Az szigorúan tilos lett. A törvény teljes szigorával lecsapott a sarlatán, kontár, kuruzsló magányos tűzrakókra. Néha még a saját máglyájukra is vetették őket. Meg is érdemelték a gaz anarchisták! Az okosak feltalálták az olcsóbban hozzáférhető tűzpótlékokat! A tehetősebbek a közben feltalált pénzükért hozzájutottak a messze földről származó új fűtőanyagokhoz, a legmodernebb tűzhelyekhez, a legszebben táncoló tűzrakó lányokhoz. De mivel jog szerint a tűz mindenkinek jár, s ehhez ragaszkodott minden főnök, a hátrányos helyzetűek – utalványra – különféle teljes értékű máglya-pótlókhoz jutottak. Izzó taplóhoz, bomló komposzt-dombhoz, a rabszolgák szép tűzű, csillogó kövekhez.

Bulenda János elhallgatott. Hosszan nézte kiürült korsóját, láthatólag kifogyott a szóból.

– Aztán mi lett? Hogyan vészelték át a nehéz idöket? – firtatta türelmetlenül Józsi.

– Honnan veszed, hogy átvészelték? Ez a törzs kihalt. Először a szegények fagytak meg, majd a beadott részek felélése után a gazdagabbak egymást falták fel. Persze, gondosan megfőzve, megsütve... Az utolsókkal a barlangi tigrisek végeztek! – fogta rövidre a történet végét az öreg szakí.

– Valahonnan ismerős nekem ez a történet – dünnyögte Sanyi, miközben a pulthoz lépett. – Négy korsót kérek! – mondta. – De nehogy a teljes értékű sörhelyettesítóből add! És igyekezz, mert még a patikába is be kell mennem...

Legenda a régi kovácsokról

- A pontosság a királyok udvariassága! – rikkantotta gúnyosan Józsi, amikor az örökös szakszervezeti bizalmi lihegve lezöttyent közéjük a Vakegér asztala mellé. – Nem kéne nap mint nap bizonyítanod, hogy a Bulendák nem az Árpád-ház almafájáról pottyantak közénk. Látszik!
- Hagyd el – pihegte az öreg szaki. – Miattatok késtem, egyeztettük az üzemi tanács jelölőlistáját a többi szakszervezettel. De látom, eddig sem szomjaztatok.
- Sőt, bár nem tudtuk, kiérdemled-e, már a te védőitalodról is gondoskodtunk – mosolygott Péter, s máris ott harmatozott a friss korsó az öreg mester előtt.
- Kiérdemeltem-e, kiérdemeltem-e, majd kiderül a választáskor. De becsületes munkát végeztünk, s ha nem zavarja meg valami az emberek fejét, újra értünk dolgozó tanácsunk lesz.
- Nem értem én ezt az egészet, három szakszervezet, meg még ez az üzemi tanács is! – sóhajtott Sanyi. – És mid azt mondja, értünk dolgozik. Én úgy tanultam, sok bába közt elvész a gyerek!
- Ha hagyjuk, öregem, ha hagyjuk! – zökkent vissza megszokott modorába az örökös szakszervezeti bizalmi. Nem titok, hogy a régi időkben elkövetett mulasztásaink, bűneink mellett a politika megosztó szándéka hozta létre ezt a faramuci helyzetet. Emlékeztek, a rendszerváltás idején...
- Azért ne tarts most szemináriumot! – riadt vissza Sanyi.
- Biztos van valami történeted, ami megvilágítja a dolgot – tartotta az asztalon a témát Péter, aki előző nap egyezett bele, hogy esetleg felvegyék a listára. – Kellemesebben múlik az idő...
- Bíztsd csak, bíztsd – morrant rá Józsi. – Aztán le ne késd az esti mesét!
- Épp a napokban találtam egy sárga lapban egy igen tanulságos régi történetet, ha akarjátok, röviden elmondom a tartalmát – simította meg a bajszeit Bulenda.
- Röviden? Akkor nem mesét mondasz, hanem csodát művelsz – dűnnyögte megadóan a mogorva lakatos, s Bulenda már bele is vágott a történetbe.
- Élt valaha egy ügyes kezű, módos kovácsmester, volt neki tizenkét legénye. Jól bánt velük, de a járandóságukat igencsak szűkre szabta, mert a szakértelménél csak a zsugorisága volt nagyobb. A legények jó dolgos emberek voltak, égett a kezük alatt a munka, s nemcsak hasznos, hanem szép tárgyak kerültek ki a műhelyből. Hetedhét határról jöttek a vevők, virágzott az üzlet. Gazdagodott a mester, de a legények sorsa továbbra is sanyarú maradt. Így hát összebeszéltek egymás között, megalakították a legények szövetségét, szószólóul a legügyesebb kezű öreglegényt, bizonyos Mihályt választották meg.
- Bulenda Mihályt – bökte közbe Józsi, de az öreg rá sem hederített, folytatta.
- Ő aztán odaállt a gazda elé, s elmondta a legények közös követeléseit. Támadt persze nagy ordítózás, talán még a kalapácsnyelekhez is oda-odakaptak, de néhány óra múlva megszületett a megállapodás. Írásba is tették, s mindenki rákarmolta a nevét. A mester is megértette, hogy minden gazdagságának a forrása a legények szaktudása, a legények is megértették, hogy a gazdát sújtja az adó, a vám, a piac ingadozása... Békében dolgoztak évekig.

De a mester zsugori természete nem aludt el örökre. Törte a fejét, hogyan ossza meg a legények egyetértését. Az egyik díszmű-kovácsnak volt valami valós, vagy vélt sérelme, mindenesetre orrolt Mihályra. Ahhoz küldte el asszonylányát egy üveg jóféle borral.

„– Nem igazság az – dorombolta a néember kóstolgatás közben Ambrus kovács fülébe –, hogy ugyanabba a legényszövetségbe tartoznak a majdnem művész díszmű-kovácsok, mint a patkolók! Ti sokkal többet érdemelnétek. Ne túrd a Mihály basáskodását”. Elhangzott és megtörtént persze más is, legyen elég annyi, hogy néhány nap múlva létrejött a fegyver- és díszmű-kovácsok önálló egyesülése, három legény sorakozott fel Ambrus mögött. A gazda persze azonnal ugyanúgy bánt velük, mint Mihályékkal, sőt pár napra külön kedvezményeket is adott nekik. Nem nagyokat, de ahhoz éppen eleget, hogy felbolyduljon a műhely. Egymásnak estek a legények, a mester meg vígan kihasználta az ellentéteket, hol az egyik egyleten, hol a másikon szorított egyet. Bizony, hónapokba telt, mire rádöbbenek a derék kovácsok, hogy mindannyian rosszul jártak. Már-már helyre állították az eredeti szövetséget, amikor a mesternek új ötlete támadt. Legyen egységes a legények társasága, de úgy, hogy ő hozza létre az új szövetséget, s fele részben az ő családtagjai kapjanak helyet a vezetésében. Megalakította hát a kovácsműhely tanácsát, s már-már kinevezte élére a lányát, amikor felébredtek a legények. Előszedték a régi szerződéseket, okleveleket, s kikövetelték, hogy a tanács minden tagját ők választhassák meg.

Szó, ami szó, akarata ellenére a gazda szüntette meg a legények közötti ellenségeskedést, s hiába csípett le az utolsó pillanatban egy-egy cikkelyt az új tanács jogosítványaiából, már nem visszakozhatott. A titkos szavazáson mindkét csoport igazságos képviselőhez jutott, s a falu kocsmájában Mihály és Ambrus mindenki szeme láttára itta ki a békepoharat. Azóta is békében dolgoznak...

– Ha be nem zárták a műhelyt, vagy nem hoztak valami új törvényt – bólogatott Sanyi. – A tulajdonosok, pláne, ha összefognak, fölöttébb leleményesek.

– Elmeséljem még, hogyan alakítottuk ki a többiekkel a közös jelölőlistát? Miért kötöttünk kompromisszumok árán is szövetséget? – kérdezte Bulenda.

– Isten ments! – tiltakozott Józsi, majd a legfiatalabb kollégához fordult: – No, Péter, felkötheted a felkötnivalódat. Ahogy Bulendát ismerem, mindjárt elnöknek javasolt!

– Miért ne? – göcögött az öreg. – Talpraesett legény, folyton végzi azokat a tanfolyamokat is, a szíve meg a helyén van. Csak majd jól szavazzatok.

Péter elpirult, mert a hirtelen rájuk szakadt csendben mindenki egyszerre rá emelte a poharát. Még a közelben sertepertelő csapos is.

A mi kutyánk kölyke

Kissé megkésve érkezett Józsi a Vakegérbe, mert megvárta az üzemi tanács elnökének megválasztását, illetve az eredmény kihirdetését.

– Nézzék csak, de stréber lettél! – fogadta Sanyi. – Nemrég még azt magyaráztad, bunda az egész, mert az elnököt nem közvetlenül választjuk...

– Huhogj csak, huhogj – sértődött meg Józsi. – Arra voltam kíváncsi, hogy a mi Péterünk befutott-e?

– Épp most szakítja át a célszalagot – bökött az ajtó felé Sanyi, mert e pillanatban, kissé kifulladásra, megérkezett Péter is.

– Második lettem – lihegte. – Gondoltatok volna? Ma én fizetek!

– Szép, szép az ezüstérem – húzta el a száját Józsi. – De attól még holnap is köztünk dédelgeted a vasat. De legalább megpróbáltad!

– Mit vártál? – szólt közbe Bulenda János, az örökös szakszervezeti bizalmi, amíg Péter a söröket intézte a pultnál. – Fiatalon, teljesen ismeretlenül, tapasztalatok nélkül került egy összeszokott gárdába. Már az csoda, hogy a tanácsba beválasztották!

– Sőt, elnökhelyettes lettem. Persze, ez csak olyan szépségflastrom – folytatta Péter, s mindenki elé letett egy korsót. – Köszönöm a segítséget! – fordult Bulendához. – A közös szakszervezeti lista nagy ötlet volt. És a Sarus Pista jó elnöknek ígérkezik.

– Jó elnöknek, jó elnöknek – morfondírozott Józsi. – Végülis a mi kutyánk kölyke!

– De nem mindegy, ki simogatja a mi kutyánk kölykét! – az öreg szaki mintha álomból ébredt volna. – Mesélhetnék nektek egy ilyen ebről...

– Ha nincs más megoldás, ne kímélj – dörmögte Józsi. – De az ünnepi alkalomra tekintettel légy rövid!

– Rövid a mesém, mint mindig. Mikor voltam én bőbeszédű? – mosolygott Bulenda, nagyot kortyolt, megtörölte a bajuszát és belevágott:

– Mind ismeritek a szereplőket, s többen talán a mese egyes elemeit is. Akkor történt, amikor először választottunk üzemi tanácsot.

– Nagy volt a tanácstalanság... – vigyorgott Sanyi.

– Minden újdonság okoz némi zavart – nézett rá az öreg, és folytatta: – A Gondán Misit választották elnöknek, tudjátok, a villanyszerelőt. Szorgalmas, csendes, becsületes gyerek volt, és igazán a mi kutyánk kölyke, már a nagyapja is itt volt ampercsósz, az apja a villamosközpontból ment nyugdíjba, az anyja meg a konyhán gürcölt. Munkásdinasztiából származott, így mondták akkoriban.

– És nem lett jó elnök? – kérdezte Péter, aki nem ismerhette a tíz évnél régebbi eseményeket.

– Hát, ha még csak elnöknek lett volna rossz, azt megbocsátjuk – szólt közbe Józsi, de az öreg szaki visszavette a szót.

– Ne vágjunk a dolgok eleibe! Misi mindig jót akart, ezt te sem vitathatod. De valahogy kicsúsztak a dolgok a kezéből. Aztán mások kezdték simogatni a mi kutyánk kölykét! A vezetők észrevették a határozatlanságát, s a tudásának hiányosságait. Egyre több magas beosztású kolléga ajánlotta fel neki – önzetlenül – a segítségét. Misi örömmel fogadta az új

barátokat, s egyre inkább rájuk támaszkodott a döntései meghozatalában. A testülete is gyakorlatlan volt, örült, hogy szép kerek javaslatokat tesznek elébe, s örült annak is, hogy a nagy tudású főnökök elismerik, szavakkal és tettekkel honorálják a tevékenységüket. Misi lassan, de biztosan beilleszkedett a vezetésbe. Belépett a vadásztársaságba, s ő, aki korábban még focimeccsre se járt, a tenispályák szorgalmas, ám örök kezdő vendége lett. Sose maradt ki a külföldi tanulmányutakból, még a tengeren túlra is kivitték. Minden kedvezményről elsőként tudott, s miért ne vette volna igénybe?! Ne feledjétek, semmiféle törvénytelen ügybe sem keveredett!

– Cifrázhatod, öreg, egyszerűen kivásárolták! – szögezte le Józsi.

– Leegyszerűsítetted a dolgot! – figyelmeztette Bulenda. – Ha arról lett volna szó, hogy előre megegyeznek, ezért vagy azért cserébe ilyen meg olyan döntést kell hoznia, akkor kiálthatnál korrupciót, bűncselekményt, árulást! De erről soha, egyetlen egyszer sem volt szó!

– Mások simogatták a mi kutyánk kölykét, ő meg csóválta a farkát – értette meg Péter Bulenda bevezető szavait.

– Misi nem vette észre, hogy eltávolodott a választóitól. Ha nagyritkán kényelmes irodájából *lelátogatott* a műhelyekbe, úgy viselkedett, mint hajdan, s viselkedése akaratlanul egykori melós-énje paródiájává vált. Az emberek eleinte kinevették, később megutálták. Példálógattak előtte a húsfazékról, az uborkafáról, de Misi nem értette a jelzéseket. Ő továbbra is az egyszerű emberek egyszerű képviselőjének tartotta és hirdette magát. Szánalmassá züllött.

– Csak ne sajnáld! – csapott az asztalra Józsi. – Amikor a leválasztott üzemegységeket privatizálták, a negyedét ő vette meg! Kamatmentes gyári hitelből!

– Akkor bukott meg. Felébredtek a választói, s a soron következő szavazásnál már a tanácsba se jutott be! A műhelybe kellett visszamennie, ott pedig már a sarokban elkülönítve várta őt új munkapadja. Három napig bírta a szótlanságot, aztán megszökött. Az új barátai sem segítettek rajta. „– Mit tehetnénk, Misikém – tárták szét a karjukat –, se iskolád, se szakképzettséged, se nyelvtudásod...” A hitelét is megfejezték a banki kamattal. Kivert eb lett a mi kutyánkból, máig sem tért magához. A piaci kocsmában gyalázza a világ igazságtalanságát.

Az új szavazás során a doktor Csidernét választottuk meg elnöknek. Ő nem volt a mi kutyánk kölyke. Polgári családból származott, közgazdásznak tanult. De láttatok, minden cselekedetével minket szolgált. Ha nem megy nyugdíjba, senkinek sem lett volna esélye vele szemben! Nem volt munkás egy sem a családfáján, de igazi munkás-szíve van.

– És nem hagyta magát simogatni! – kotyogott bele Sanyi. – Pedig harminc éve a Bulenda is megpróbálta!

– Most akkor örüljek annak, hogy a Sarus Pista a mi kutyánk kölyke, vagy féljek tőle? – zsörtölődött Józsi.

– Inkább arra vigyázz, ne simogassák idegenek! De ez mától kezdve elsősorban Péter dolga lesz – fejezte be a történetet az örökös bizalmi, s vágyakozva nézett a söntéspult felé.

Szüret a kőzsákok tövéénél

– Azokat a lávafolyásokat kősípoknak, bazaltorgonának hívják a városi népek – magyarázta Bulenda unokaöccse a szilvafa alatt. – Mi egyszerűen kőzsákoknak mondjuk őket

– Tudom is, miért! – horkant fel Józsi. – Szüret közben neveztétek el őket, amikor fölfelé cipeltétek a puttonyt! Ne legyen a hegynek se könnyebb...

A szedés véget ért, Józsi és Péter az asszonyokkal együtt pár percre letelepedett a fák alatt hűsölő padra. A gazda lopóból egy-egy deci óbort engedett mindenki poharába, azt kóstolgatták. A két derék lakatos alaposan megizzadt a puttonyok súlya alatt, s a fordulókat sem győzték számlálni. A tőkék között sürgölődő, hajolgtató asszonyok sem kímélték őket, hol itt, hol ott hangzott fel egy vaskos tréfa a „városi ficsúrok” kárára.

Bulenda szaki, az örökös szakszervezeti bizalmi nem kapott puttonyt a vállára, őt a daráló mellé állították, azt etette, hajtotta szorgalmasan egész nap. Ritkán vették szavát a kollégái a fordulók során, egészen elmélyedt a szokatlan munkában, még dörmögni is elfelejtett. Sanyi a Bulenda-rokonság legerősebb képviselőivel a prést kezelte, a nagyot és a kicsit felváltva. Jó volt a termés, volt dolog elég.

Később, amikor már kifogyott a darálnivaló szőlő a gyűjtőkádból, s a présnek is kitelt a napi szolgálata, a férfiak mind körbeülték a nagy ácsolt asztalt, aprópogácsa került eléjük, s Gergely (az unokaöcs) újra körbejárt a hébérrel.

– A must az asszonyoknak való! Ez a tavalyelőtti olaszrizling, ezt kóstoljátok! – büszkélkedett. – Az egész hegyen, de még Badacsonyan se kaptok ilyet. A sümegi püspök is megdicsérte, pedig az nem könnyűszavú ember.

– Egész nap minket ugrattok, bántatok, gúnyoltok! – fortyant fel Józsi. – Azt még én is tudom, hogy nem Sümegen székel a püspök...

A helyi rokonság harsány nevetése fojtotta a szót a mogorva lakatosba. Látszott, hogy a sértődést csak úgy kerülhetik el, ha beavatják a helyi legendáriumba a vendégeket.

– A sümegi püspök nem egészen püspök, de egészen sümegi – kezdte a felvilágosítást Gergely. – Nem is volt papi személy soha. De a Jani bácsi ismeri, azt hittem, mesélt már róla...

– Ki emlékszik minden meséjére – gyanakodott Sanyi, s íme, az öreg szakinak felvillant a szeme, s máris belevágott a történetbe.

– Lehet úgy tíz éve annak, akkor is lejöttem szüretre, csak magam, nektek akkor nem szóltam, az asszonyt se hívtam. Alaposan kifáradtunk, mert kétszer akkora puttonyt cipeltünk, mint ma a girhesebbje! – csippentett szemével Józsi felé Bulenda. – Akkor ismerkedtem meg a püspökkel. Koromsötét, kissé csípős őszi éjszaka volt...

Kényelmesen elhelyezkedett mindenki, körbejárt a lopó is. A ház mögül ingerlő illatokat hozott a szél, főtt már a nagy rézbográcsban a birkagulyás, igazi meséhez illő hangulat kerekedett.

– Ittunk, iddogáltunk ennek a Gergő gyereknek az apjával a présházban, aztán megkóstoltuk a szomszéd muskotályosát is, meg a keresztapa vörösét, szóval eltelt az idő. Elindultunk haza a vaksötétben, se lámpánk, se gyertyánk, nem haladtunk valami gyorsan. Vannak, akik azt állítják, hogy hangosan kurjongattunk, de ez, sejtethetek, rágalom. Már a hegy derekánál jártunk, amikor derengő pici fényt pillantottunk meg. Jött, közeledett, s – tudjátok, sötétben

meglódul a fantázia – gondoltuk mindennek, rablónak, lidércnek, ragadozó-szemnek. Aztán összetalálkoztunk: alacsony, kerek képű emberke jött velünk szembe, hüvelykujja körmére ragasztott gyertyacsonk világította meg előtte lépésnyire az utat. Láthatóan megrettent, mosolygós borközi álmodozásából zökkentettük ki. Megszólalt:

„– Dodó vagyok, doktor Kovács – nyújtotta felénk gyertyátlan balkezét –, nincs egy fillérem se, de kitűnő borokat tudok... Ne bántsanak!” – Rablónak nézett bennünket. Gyorsan bemutatkoztunk mi is, biztosítottuk, hogy nincsenek gonosz szándékaink. „– Akkor a megismerkedésre kell innunk egyet!” – rikkantotta új ismerősünk, s hatalmas pincekulcsot kerített elő nadrágja valamely rejtekéből. Nem szabódtunk, s pár perc múlva ott kóstolgattuk a hordóit a közeli pincében. Pár pohárka után bevallotta, hogy ugyan nem doktor, és nem is Kovács, de mindenképpen Dodó. Tanult ember volt, olyan félbemaradott fajta. Miután elénekelte édesapja legkedvesebb nótáit (sok volt az öregnek), elzokogta legféltettebb titkát: bizony ő papnak, s nem is akármilyen plébánosnak, hanem egyenesen püspöknek készült. De csak a misebornak valóig jutott, azt azonban nála jobban senki sem ismeri. A legjobb borok, a legtisztább nedük az ő pincéjéből kerülnek ki, s őt hívják minden minőséget érintő vita eldöntéséhez. Mert ő nem udvariaskodik! Kétféle bor van, a tökéletes meg az ihatatlan.

– Sörökről nem esett szó? – okvetetlenkedett Péter. – Életedben ennyit borról még nem beszéltél...

– Most is abbahagyom – pillantott fel Bulenda. – Együtt jöttünk le a hegyről, most már mind a hármunknál volt gyertya. Mégis, hogy, hogy nem, Dodó eltűnt. Csak a hangját hallottuk, tompán, messziről: – Sej! Haj! – kiáltozta, valóban a föld alól. Egy öreg, kiszáradt ciszterna árválkodott az út mentén, abba ugrott bele, s annak a sima falát tanulmányozta szorgalmasan. Nem tudtuk, mit tegyünk, ő pedig láthatólag jól érezte magát odalent. Teltek a percek, próbálgattuk kicsalogatni, de nem volt hajlandó a kezét sem felnyújtani, hogy esetleg kisegíthessük. Akkor eszembe jutott valami: „– Gyere ki hamar, Dodó! – mondtam. – Püspököt keresnek Sümegen!” Semmi válasz. Az öreg Gergely megunta a várakozást. „– Rongy ember vagy te, Dodó! – kiáltott le a mélybe. – Ha akarnál sem tudnál kijönni!” Én még olyan fürgén nem láttam embert mozogni! Egy miccre ott állt mellettünk új barátunk, és szemrehányóan mormolta Gergelynek: „Én ne tudnék kijönni, én? Mikor püspököt keresnek Sümegen? Hogy én lennék rongy ember?!” – tünetőleg elfordult tőlünk, meghempergőzött a csalánban, s eltűnt a szőlősorok között. Ki kinek és mit mesélt később erről, nem tudom. De Dodót Raposkától Hegymagosig ma is sümegi püspöknek címezi minden jóra való ember. Mire tálalnak, ti is megismerhetitek. Csak illendően köszöntsétek.

– Úgy látom, csak a sör támaszt fel benned tanmeséket – ingerkedett Péter. – Hosszú ideje nem mondtál olyan történetet, aminek ne lett volna tanulsága. Ezt teszi veled a bor!

– Gondolod, hogy nincs tanulsága? – hörpintett jóízűt a rizlingből Bulenda. – Én másként látom. Dehát én megőregedtem. Gergely fiam, hoznál át a keresztapa vöröséből?

Sörkeksz a Vakegérből

Őszi szél, alattomos hideg fűtta körül a Vakegérbe igyekvő derék vasasokat. Korai telet ígért az ég is, szürke köddé ereszkedtek le a felhők.

– Végre fűtetek! – rikkantotta köszönés helyett Józsi, s odatörleszkedett a radiátorhoz.

– Kértek valami erőset is ebben a hidegben? – kérdezte a csapos.

– Nem, nem, maradunk a sörnél – dörzsölte össze a kezét Bulenda, az örökös szakszervezeti bizalmi. – Az is melegít, ha elég.

– S abban laknak a fáin mesék – húzta el, már megszokásból, a száját Józsi.

Letelepedtek a törzsasztalukhoz, kikérték a korsókat.

– Nézzétek csak – szólt váratlanul Péter, s felmutatta a söralátétjét. – Üzenet van rajta.

– Valami eszement reklám – vélte Sanyi.

– Nem, nem, ezt kézzel írták – böngészte Péter. – Ha jól látom, azt írta valaki: Vége az üzletnek, ha a Feró, vagy Fecó, vagy valami ilyesmi, nem ad pénzt a takarmányra, nem, nem, a találmányra.

– Mutasd csak – kérte el a sörkekszet Bulenda szaki. – Nem, nem az.

– Márpedig másként nehéz olvasni... – magyarázta volna Péter, de az öreg leintette.

– Sokkal jobban látsz, fiam, mint én, persze, hogy az van odaírva. Azt néztem, nem a konyakos Győző jegyzeteire bukkantál-e véletlenül.

– Ismernem kéne ezt a Győzőt?

– Nem, nem, te később jöttél hozzánk, de Józsi biztosan, meg talán Sanyi is ismerte – emelte meg sörét Bulenda.

– Felületesen – igazította ki Sanyi.

– Kutyaftutából – tette hozzá Józsi. – Győző csak akkor ereszkedett le hozzánk, ha meg akart vágni valakit egy konyakra.

– Mérnökféle volt – emlékezett tovább Sanyi.

– Az, az! – hagyta rájuk az öreg szaki. – Minden nap betért a Vakegérbe, de mindig külön ült, egyedül, konyakot hozatott kis tálcán, ásványvízzel, szalvétával, akár a Hiltonban.

– Emlékszem én is – szólalt meg a csapos. – Mindig húsz fillér borraivalót adott.

– Ebből is látom, hogy nem tegnap járt itt utoljára.

– Hát nem, de a húsz fillért akkor sem aranyból verték... – sóhajtott a felszolgáló, visszatért a pult mögé, s újabb négy korsót töltött meg az aranyló itallal.

– A Péter sörkekszeréről jutott eszembe Győző. Micsoda alak volt! – kezdte a kötelező mesét Bulenda.

– Tudtam, hogy bemutatod – fanyalgott Józsi, mégis érdeklődve fordult az öreg felé. Mindig izgatta a furcsa mérnök, soha sem tudta, hányadán áll vele.

– Én még abból az időből ismerem, amikor sosem ült félre, egyedül! Ellenkezőleg! Ott volt, ha hívták, ha nem, minden társaságban. Munkahelyen, kocsmában, sportpályán. Pártban,

szakszervezetben, dalárdában. Egyletben, klubban, szakkörben. S mi az, hogy ott volt! Ott tündökölt, virított, nyüzsgött, uralkodott!

– És lenézett mindenkit! – jegyezte meg Sanyi.

– Ezt sohasem vallotta volna be, még magának sem! Akkoriban az volt a módi, hogy az értelmiségnek *le kellett mennie* a nép közé. Hogy miért *le*, amikor állítólag a nép uralkodott, azt most ne firtassuk. Hát a Győző az aztán lement. Mindenkit úton, útfélen a véleményéről faggatott, s ezeket a véleményeket fel is jegyezte egy díszes nagy füzetbe. Sok buta liba azt hitte, így változik meg a világ, és őszintén elmondtak neki mindent. A dörzsöltebbek meg azt sorolták a füzetnek, ami az újságok címdalán állt. Micsoda hangulatjelentéseket állított össze! Teltek a hónapok, s egyre többen észrevették, hogy jobbító szándékú javaslataik kiforgatva jutottak tovább, bosszút szültek a főnökök körében, s kerülni kezdték Győzőt. Ő is észrevette, hogy csökken a bizalom iránta, így felhagyott a munkahelyi jegyzetletéssel. Még több bizottságba kéretkezett be, még több szervezetnek lett meghatározó tagja. Rájött, hogy az emberek a kocsmában őszintébben elmondják a véleményüket, mint a hivatalos helyiségekben, vagy akár a műhelyekben. Így szokott be a Vakegérbe, itt figyelte a közhangulatot. Mivel a díszes jegyzetfüzetet ide nem hozhatta magával, a legfontosabb véleményeket a sörkekszre jegyezte fel.

– Szóval közönséges spion, aljas besúgó lett – állapította meg Péter.

– Nem, nem! Győző tragikus hős, nem intrikus – mosolygott Bulenda. – Vagy talán tragikomikus. Az élete ment erre a gyűjtögetésre, rendszerezésre. Elhanyagolta a munkáját, nem képezte magát, s mérnökként egyre mellékesebb, hogy azt ne mondjam, alantasabb munkaköröket kapott. A bizottságokban kezdték megmosolyogni, később azokat a bizottságokat is megmosolyogták, amelyekbe még befogadták. Nem kapta meg a besúgóknak járó koncot sem, hiszen nem pénzért, hanem mindig elvből cselekedett. Lassan kikopott mindenhol, s a Vakegérben sem ült le mellé senki. Ő azonban továbbra is szorgalmasan gyártotta a céduláit. Minden nap teleírt egy poháralátétet és egy szalvétát, gondosan bezárta kopott aktatáskájába, kihúzta magát és elment. Hónapról hónapra dagadt a táska, már alig bírta cipelni. Ha valaki szóba állt vele, annak nem mulasztotta el tudomására hozni, hogy hatalmas jelentőségű dokumentumokat hordoz, olyanokat, amelyek fellendítik majd a termelést, megszépítik a világot, levezetik a társadalmi feszültségeket, kiküszöbölik a háborút, és így tovább. Lassan-lassan misztikus köd vette körül. Győző jól alakította a meg nem értett nagyság szerepét.

Bulenda rövid szünetet tartott, ivott egy kortyot és megtörölte a bajuszát.

– Egyszer aztán baj történt. Hogy, hogy nem, Győző berúgott, mint az albán számár, s mikor kitántorgott a Vakegérből, az asztalon felejtette a titkokat őrző táskát. Tudjátok, hogy mindig úriemberek voltunk, de akkor nem bírtunk magunkkal. Kinyitottuk, kiszedtük a sok-sok papírt. A szalvéták többnyire olvashatatlaná rongyolódtak, de a sörkekszek megőrizték az üzeneteket.

– Mi volt rajtuk? Feljelentések? Felfedezések? Aforizmák? – jött izgalomba Péter. – A korszak dokumentumai?

– A korszak dokumentumai! – mosolyodott el Bulenda. – Bölcsességek! Ilyesmiket olvastunk: „A kazánmosáshoz hígabb sósav = takarékoság.” – „Gondosabb esztergálás = kevesebb selejt.” – „A Jucinak jobban áll a kék blúz, mint a sárga.” – „A Vakegérben nem ismerik a jugoszláv himnusz.” – „Ebben a hónapban kilencszer nem működött a sörhűtő.” – „A KISZ miért nem tiltja a templomba járást?” – „Nálunk a legokosabb mérnök keres legkevesebbet.” És minden cédulán ott találtuk az adott nap legfontosabb külpolitikai híreit!

- Csak őrült volt az az ember – csóválta a fejét Péter. – Mi lett vele?
- Nem tudom – felelte lassan Bulenda. – Mi mindenesetre visszapakoltuk a táskát, s leadtuk a gyári portán. Győző másnap azonnali hatállyal felmondott, s a Vakegérbe se tért be többet. A táskát nem vette át, hónapokig hányódott a portán, aztán valaki áthozta a kovácsműhelybe, és elégette.
- Átkozott magyar sors – bólogatott Józsi.

Hogyan nevezzetek?

- Bizony, itt az ideje, hogy magyarul mondjuk a dolgokat – lökte félre az újságot Sanyi.
- Én is amondó vagyok – helyeselt Józsi –, ha végigmegyek a körúton, azt hiszem, valami angol- vagy németnyelvű országban járok. Csupa shop, center, drink, meg mifene. Ritkán találják el az ízlésemet a képviselők, most azonban kivételesen egyet értek velük.
- Bizony, fontos az anyanyelv őrzése. Amikor inas voltam, az öreg mesterek nyelve nehezen forgott rá olyan szavakra, mint a tolómérő, a kalapács vagy a csavar – emlékezett Bulenda, amikor végre kihozták a Vakegér törzsasztalához az első söröket. – Pétert meg már külön fel kellett világosítanom, mi az a subler, a hammer, a sróf! A vinkliről, vagy a drehásról nem is beszélve! Így volt a fociban is – ki emlékszik még a bekkre, a halfra?
- Ha a műhelyben győzhettek a magyar szavak, miért ne győzhetnének a körúton is? – bólogatott Péter. – A szakirodalom, az más, ott maradhat a pontosság kedvéért néhány idegen szakkifejezés, de másutt...
- Más baj is van – folytatta Sanyi, s előkotort a zsebéből egy gyűrött cédulát. – Ezt olvasátok: „Nyilvántartás szerinti tárgyi eszköz visszavételezési jegy”. Minden szó magyarul van, az egész mégis borzasztóan idegen. Pedig egyszerűen kicseréltem a törött lemezollót.
- Régi nyelvészeti gondra tapintottál rá, szaki – csillant fel az öreg Bulenda szeme, s a nagy kortyból, a bajusz végigsimításából akárki láthatta, példabeszéd következik.
- Mondd, ha mondanod kell – sóhajtott Józsi, s az örökös szakszervezeti bizalmit nem kellett bízattania.
- Az idegen szavakat előbb vagy utóbb kilöki, vagy befogadja a nyelvünk, ha törvény segíti benne, talán előbb. Kár erről a szükségesnél több szót ejteni. Mi is van kiírva a Vakegér cégtáblájára?
- Falatozó? – találgatta Sanyi.
- Vendéglő! – mondta Péter.
- Vakegér – szögezte le Józsi.
- Mindennap alatta jöttek be, s nem tudjátok? Kettős felirata van: „Buffet – Büfé” – vigyorgott Bulenda. – Ebből is látszik, hogy bármit is írnak ki, a mi szóhasználatunk dönt. A nép nyelve olyan, mint egy kedves élőlény, ha megbetegszik, igyekszik meggyógyulni, s hamar leleplezi a hamis doktorokat. De nem erről akartam beszélni.
- Akkor van igazán bajban a nyelv, amikor az egészséges szavakat nem hajlandó ésszerűen használni az ember. Gyakran akadnak olyanok, akik a hétköznapi józan beszédet közönségesnek, póriasnak, prolisnak érzik. Ez okozza a mostani „magy angol” kuszaságot is. Dehogy gondolja a mucsai kocsmáros, amikor a cégérre festi az Irish Pub feliratot, hogy angol, meg ír vendégei lesznek. Azt hiszi, ettől lesz előkelőbb a kricsmi, s mindjárt fel is emelheti a sör árát. Vagy a szakember, aki interperszonális kontaktusokról locsog emberi kapcsolatok helyett...
- Franciaországban, a nagy forradalom előtti a *presziőzők* nem is csináltak titkot a törekvésükből: a köznép közönséges szavait úri kifejezésekre cserélték. Így lett az ablak a *ház szeme*, a szem a *lélek tükre*, az ajtó *kedves őr*, a láb *csinos szenvedő* és így tovább. A kezét kéznek, a lábat lábnak, a feneket fenéknek nevezni kész botrány lett volna!

– Ne vigyorogj, Józsi, mert *ravaszdi alsón* billentelek! Nálunk is voltak ilyen törekvések néhány száz éve – folytatta az öreg szaki. De a szalonok finomkodását nem tűrte sem az utca, sem az irodalom. Több gondot okozott a másik törekvés, amikor a már magyarrá lett jövevényszavakat próbálták átírni. Volt egy furcsa nyelvész, Bugát Pál, aki egyenesen *Szócsintárba* gyűjtötte javaslatait...

– Elég, elég! – szakította félbe Józsi. – A részleteket majd megbeszéled a Péterrel. Azt hiszem, értem a lényegét. Akkor kezdődik a baj, ha valamit nem a valódi néven nevezünk. Ha hamis szóval takargatjuk a kínos igazságot.

– Olyasformán – helyeselt Bulenda János. – Mostanában Amerikában dívik – nem ok nélkül – a finomkodás. *Csípőtája túlásba esett* – mondják a molett nőre. Örület. De ez csak hóbort. Sokkal veszedelmesebb, amikor a politika sugall újmagyar fedőszavakat. Sanyikám, ne ijedj meg, pártsemleges a dolog. Húsz éve hívják a szegénységet *hátrányos helyzetnek*. A nyomort *halmozottan hátrányos helyzetnek*. Nálunk nem hazudnak, hanem *csúsztatnak*. Nem mondanak marhaságokat a honatyák, csak *szövegkörnyezetükből kiragadva* idézik zöngemé-nyeiket. Nem lopnak, csalnak, rabolnak, csak megragadják a törvényes lehetőségeket. Nálunk nincs fajgyűlölet, csak *jogos nemzeti önvédelem*...

– Sokáig munkanélküli sem volt – szúrta közbe Sanyi. – Csak *foglalkozás nélküli* vagy munkakerülő.

– Így van – helyeselt az örökös szakszervezeti bizalmi. – Nem volt áremelés, csak *árrendezés*, most sincs áresés a tőzsdén, csak *negatív növekedés*. S hogy lennének elbocsátások? *Leépítés* van. Fából vaskarika. Higgyétek el, ezek csak álmagyar szavak. Idegenek, mert idegenek a valóságtól, idegenek tőlünk. Folytathatnám, de kiszáradt a gigám...

– Még négy korsót hozzá! – rikkantott Józsi a pult felé. – Kezdek igazi nyelvész lenni! Ha az igazi magyar szavakat ismerem, lassan eldönthetem azt, ki is vagyok én! Polgár? Honfitárs? Lakosság? Fogyasztó? Drága magyar testvér? Választó? Adófizető? A zsidó-keresztény értékrend letéteményese? Csodaszarvas-gyerek? Attól függ, ki mit akar beadni nekem? Ki miért szól hozzám? Szeretnék egyszerően az az *ember* lenni, akit történetesen Józsinak hívnak.

– Érdekes az a nyelvészkedés! – tűnődött el Péter. – Mi ugye, egyszerű melósok vagyunk, szebben szólva: munkások. Láttátok mostanában ezt a szót leírva? Hallottátok egy hiteles nagyember szájából? Ahogy Józsi mondta, a különböző tolvajnyelvek a maguk idegen kifejezéseivel helyettesítik az ember szót. Nem ugyanazt teszik-e a munkás névvel is? Voltunk mi dolgozók (bizonyára a hangya-nyelvből vett hasonlattal), manapság meg leginkább munkavállalók vagyunk, pontosabban fizikai munkavállalók.

– Ha nem munkanélküliek – hümmögött Sanyi, de Péter nem hagyta magát kizökkenteni a gondolatmenetéből:

– Ha a nyelvhelyesség azt követeli, hogy mindent nevezzünk a maga valódi, magyar néven, akkor mi is joggal számot tarthatunk erre. A helyes megnevezés az alapja a megismerésnek, a helyes megközelítésnek.

– Bizony, vannak még feladatai a magyar nyelvészetnek! – sóhajtott egy nagy korty után Bulenda, gondolván, vége van a mai szabadegyetemnek. A többiek azonban nem így döntöttek.

– Bulenda, Bulenda... Nem tudom, hogy te ilyen névvel illetékes vagy-e a magyar nyelv ügyeiben – ingerelte Józsi az örökös szakszervezeti bizalmi.

– Már megint a nevemmel van bajod! A nagyapám a kettővel ezelőtti átkosban kényszerűen utánajárt, lassan négyszáz éve vagyunk ezzel a morva névvel magyarok. Mire akarsz átke-resztelni?

– A mai lecke szerint annak, aki valójában vagy – folytatta volna az ugratást Józsi, de az öreg leintette.

– Akkor nevezd egyszerűen Bulendának!

Senkinek sem volt jobb válasza, így ittak rá egyet.